

*Društvo za politična,
gospodarska, razvojna,
socialna, kulturna
in etična vprašanja*

FORUM21

*Nazorjeva ulica 6
1000 Ljubljana
Slovenija*

GOZDOVI IN GOZDARSTVO V SLOVENIJI

Razprava Foruma 21

Cankarjev dom, Ljubljana, 28. oktobra 2009

Milan Kučan:

Dober večer, lepo vas pozdravljam. Ni mi treba najbrž razlagati, posebej ne članom Foruma 21, zakaj je ta tema uvrščena na dnevni red. To je tretja v ciklusu naših razprav o sonaravnem razvoju oz o varstvenih vidikih razmer v Sloveniji in njihovi perspektivi. Gozd je naša tretja razprava, po tisti o zraku in o vodi, četrta o zemljiški politiki nas še čaka.

Danes je za gozdove srečen dan, ker se je državni zbor odločil zanimati se za to problematiko, potem mi in še protestniki. Mislim, da bo po današnji razpravi bolj jasno, kdo se iz kašnih razlogov in motivov zanima za to, ali samo iz izkoriščevalskih in lukrativnih ali tudi zaradi gojitvenih razlogov, kar je predvsem naš interes. Panel bo vodil g. Marko Kmecl, ki mu predajam besedo. Vsem vam, posebej pa panelistom se zahvaljujem za sodelovanje v našem pogovoru.

Marko Kmecl

Hvala lepa. Lepo pozdravljeni. Najprej velja zahvala F21, da je v svoj program razprav uvrstil tako nepopulistično temo, kot je gozd in gozdarstvo, ki se, kot je že sam predsednik rekel, zelo redko pojavlja v javnosti ali v časopisih. Druga zahvala velja vsem vam, ki ste si vzeli svoj dragoceni prosti čas, pa ste prišli sem, ker vas to zanima, mogoče koga celo skrbi problematika gozda in gozdarstva v Sloveniji.

Pogrešam pa predvsem lastnike gozdov. 200.000 jih je v Sloveniji in je še dosti prostora tu. Lahko bi prišli ali pa vsaj največji bi lahko prišli. Recimo Vatikan. Tukaj bi lahko poslušali nekaj zelo resnih naravoznanstvenih resnic, če se že gre gozdarstvo pri nas v Sloveniji. To bi koristilo.

Mi se bomo nekako izogibali v razpravi retorike tipa Al Gore in njegove ekipe. Hočemo prizemljitev. Gozdarji smo stvarni ljudje, realni, moramo nekaj narediti v okoliščinah, v kakršnih delamo. Pa tudi ne bomo vas morili z biologijo gozda, čeprav je ta nujno potrebna za kakršno koli ravnanje v gozdu. Seveda, za resno ravnanje v gozdu.

Pripoved šestih razpravljavcev za to mizo bo usmerjena predvsem v sistemsko problematiko gozdov in gozdarstva. Že sama materija je zelo komplicirana in prosil bi vas, da ne zapadete v skušnjavo, da zaradi drevja ne bi videli gozda. To ljudsko reklo o gozdu ni nastalo kar tako, ampak iz tisočletnih izkušenj, ko je človek spoznaval potrebo po sožitju med človekom in gozdom.

Slovenska država ima s sistemi, kakršno je gozdarstvo, pa so še drugi, že od vsega nastanka resne, sistemske težave. Številni sistemi izgubljajo svojo verodostojnost. To vidimo vsak dan. Mislim, da je potrebno bolj podrobno spoznati tudi nekatere nekompetentnosti v naši gozdarski stroki. Tudi gozdarstvo postaja neverodostojno in nekompetentno. Od začetka 90-ih let, ko je prišlo do revolucije ali

do tranzicije, kakor pač hoče kdo to razumeti, smo se morali tudi gozdarji odreči nekaterim postulatnim stališčem, ki so veljala v naši stroki. Mi smo ne kopirali, ampak prilagajali švicarsko gozdarsko šolo v slovenske razmere. To prilagajanje je prineslo izjemne rezultate. V nekaj deset letih se je povprečna lesna zaloga v Sloveniji nenavadno dvignila, struktura gozdov je postala boljše ipd. Cehovska razdelitev teh področij v 90-letih, kjer smo gozdarji imeli to srečo, da so nam politiko oz. naše delovanje skrojili v Slovenski kmečki zvezi (SKZ), je začetek neverodostojnosti naše stroke. SKZ je prinesla neko geslo, populistično, da najbolje s svojim gozdom gospodari kmet sam. To geslo velja še danes in to geslo v veliki meri kroji politiko v gozdarstvu. To geslo v sebi nima niti ideološkega sporočila, niti strokovnega, ampak nosi v sebi izrazito sebično sporočilo zasebnosti.

Ta cehovska razdelitev se je uveljavljala od takrat in se vleče še danes, prinaša pa po moji oceni in oceni mnogih v gozdarstvu velike slabosti. Gozdarjem so tako rekoč vzeli gozdove. Ne v posestniškem smislu, ampak gozdove kot medij njihove strokovne ustvarjalnosti. Zaprli so se v pisarne, prekladajo formularje in čakajo miloščine iz proračuna. Prej je bilo financiranje gozdarstva organizirano v celoti na popolnoma drug način, sodobnejši, bolj podoben ureditvi severnjakov, da ne govorim o Zahodni Evropi, ki je tudi imela neke variante, kakršne smo kasneje imeli tudi mi. Ampak s politiko, da kmet najbolje z gozdom gospodari sam, je vse to šlo v nič. Stroka se je zbirokratizirala. Samo osebnemu entuziazmu gozdarjev je pripisati, da funkcionira tako kot še funkcionira, ustvarjalno. Po deželi se plazijo goloseki, škode, paša v gozdu, les vozijo ven v Avstrijo, najlepše hlode v glavnem mimo domačega slovenskega davčnega sistema, lesna industrija propada. To je katastrofa. Propadajo cele regije, tako kot Gornje savinjska dolina, kjer sta uničena lesna industrija in gozdarstvo, ljudje pa ne vedo, kako bi. Po gornji savinjski dolini hodijo mešetarji z aktovkami denarja in preprečujejo lastnike, da so najboljši kupci, ipd. Skratka vse se odvija stihijno, nenačrtno, nepremišljeno.

Ko sem govoril o neverodostojnosti različnih sistemov, moram med te sisteme prišteti tudi gozdarstvo. Če pogledamo okrog sebe: gradbeništvo je neverodostojno, prav tako pravosodni sistem, zdravstvo, da o medijih in novinarstvu niti ne govorim, štala. Kmetijstvo, živilstvo, obramba, povsod manjka strateški premislek, ki mora biti vodilo v vsakem sistemu in podsistemu. In če izgubljajo verodostojnost posamezni sistemi, ne moremo pričakovati drugega, kot da izgublja tudi država kot celota svojo verodostojnost. To se kaže na vseh koncih in krajih. In če omenim še ekonomijo kot mojo drugo izobrazbeno področje. Kljub recesiji in vsem vrstam težav ekonomija ne prinaša nobenih rešitev. Pojavljajo se kradljivci, prevaranti, siva ekonomija. Nobenih sistemskih rešitev ni za te reči. Hkrati pa ne vidim nobenega uveljavljenega ekonomista, ki bi znal voditi državno ekonomijo. Uspešno se razvija samo tisto, kar je negativno na tem področju. Mislim, da je kriva privatna izobraževalna liga neoliberalne ekonomije. Te šole ekonomije rastejo kot gobe po dežju, vsem gre za denar, tako kot povsod. V ekonomiji na koncu ne bo ostalo drugega kot knjigovodstvo, ki mu bomo lahko verjeli. Na TV hodijo dnevno neki ekonomisti, vsevedi, ko pridejo čez dva dni spet, razglašajo nekaj povsem drugega. Ampak rezultatov nobenih. S tem sem hotel samo ilustrirati, kako je pomembno, da sistemi funkcionirajo. Sistemi morajo biti grajeni na nekem dolgoročnem razmisleku in seveda potem tudi udejanjeni.

Da bomo lažje razumeli predavanja, ki jih bomo še slišali, bi rad podal nekaj podatkov iz slovenskih gozdov, ki ilustrirajo trditev, da gre res za zahteven sistem. Recimo.

Gozdovi blažijo temperaturne razlike tudi do 20 stopinj in to celo na razdalji 100 km. Namenoma bom tu izpustil podatke o kubičnih metrih in hektarjih, kar je seveda tudi zelo pomembno. Ampak iz nekih razvojnih vidikov bom to zamolčal in naštel samo tiste, ki so najpomembnejši.

Gozdovi zmanjšujejo hitrost vetra tudi za 15 km/h. Vsi vemo, da biomasa v gozdovih po preprosti formuli nastaja z vodo, CO₂ in energijo. Tako nastajajo potem ogljikovi hidrati oz. biološka masa.

V Sloveniji porabijo gozdovi letno 6 mio ton vode in 7,5 mio ton CO₂. Tu bi mogoče bila celo simpatična ideja politika Jelinčiča, ki je pred dnevi izjavil, da Sloveniji ne bi bilo potrebno plačati kazen zaradi izpustov. Bila bi simpatična, če človek ne bi posumil na politično ozadje. Če pa bi to motrili z vidika tehnologije pridobivanja nove biomase v gozdu, kjer se porabi ogromno CO₂, bi pa lahko naša stroka, ne gozdarska ampak stroka na splošno, uveljavila načelo, da metodologija teh kazni oziroma teh odkupov za izpuste upošteva tudi srkanje CO₂ skozi biomaso gozdov. Če bi tako delali bilanco CO₂, bi Slovenija imela dosti boljše rezultate, kot pa če jih merimo pri dimnikih. To je čisto nekaj drugega. Za tvorbo te biomase porabi 78 meta joulov energije - to je 78 s petnajst ničlami - da bi gozd iz tega naredil v Sloveniji 5 mio ton organskih snovi in 5,5 mio kisika.

Iz gozdov odteka voda 15-krat počasneje kot iz golih površin. Gozdovi zagotavljajo Sloveniji optimalno mrežo vodotokov. V Sloveniji je 7400 km vodotokov, ki so daljši od 3 km. Izviri v Sloveniji, ki še danes niso prešteti – škoda, ker za to bi država lahko poskrbela, ko se toliko briga za vse mogoče katastrofe - dajejo cca 40.000 litrov pitne vode v sekundi.

Kljub temu da imamo toliko gozdov in tako lepo razporejene po Sloveniji, pa vodotoki odnesejo letno 5 mio m³ zemljin ali 1300 ha plodnih tal debeline 20 cm. Tu gre za erozijo.

Ruski pisatelj Leonid Leonov je v svojem romanu Ruski gozd zapisal, erozija zemlje povzroča erozijo duha. Mi bomo pa to obrnili. Erozija duha povzroča erozijo zemlje.

S hudourništvom so se začeli ukvarjati na naših tleh gozdarji in še danes je hudournišтво v rokah gozdarjev. Tipično, ker so gozdarji prvi spoznali to strahotno nevarnost erozije.

Da zaključim. Imam štiri predloge, da ne bodo rekli, da samo zabavljamo. Svoje predloge.

1. Treba je čim prej ločiti gozdarstvo od kmetijstva. Ne da bi podcenjeval kolege v kmetijstvu, ampak interesi kmetijstva in gozdarstva so si tako diametralno nasprotni, da to enostavno ne gre skupaj.
2. Finančna avtonomizacija gozdarstva pri regeneraciji gozdov in njihovem razvoju je nujna. Biti odvisen od proračuna in čakati na milost poslancev, in jasno je, kako bodo odločali poslanci - resda samo pri gozdovih, zato ker se bodo posledice tu videle šele čez nekaj 100 let in jih to ta hip nič ne zadeva. Zato je treba gozdarstvo avtonomizirati. Kar se financiranja tiče, smo že imeli ta ksistem, pa smo ga obsodili, češ da je to nek podružbljeni bav bav Zdaj ga pogrešamo, medtem ko ga vse druge države, tudi na osnovi naših izkušenj, uvajajo.
3. Izdelati je treba načrt za večji vpliv javnosti pri upravljanju z gozdovi. Spomnim se, v prejšnjem režimu smo imeli vsaj na upravni ravni tako urjeno, da je bil štiri leta minister gozdar, štiri leta kmetijec, štiri leta živilec. Danes pa postane minister en predsednik stranke in to je slabo.

4. Četrta stvar, ki pa se mi zdi, da še ni dovolj domišljena in premišljena, je pa da je treba izkoriščanje družbenih oz. državnih gozdov urediti drugače in ne tako kot je zdaj. Koncesije, ki so zdaj razdeljene med gozdna gospodarstva, dajejo izjemno krasno priložnost raznim »tajkunom«, da si vse sorte izmišljujejo, koruptivne, druge, tretje, četrte postopke, ki prinašajo gozdarstvu samo škodo. Pa ne le gozdarstvu, ampak hkrati tudi vsem lastnikom gozdov. Zato bi bilo prav, da bi kdaj pa kdaj tudi lastniki gozdov pokukali v to znanje gozdarstva.

Politika se intenzivno vključuje v gozdarstvo. Se je in se bo. Tu se namreč prepletajo različni interesi, zasebni, javni in ta prepletenosti interesov daje politiki pravico in priložnost, da se vmešava. Stvar družbene percepcije pa je, da presodi, ali bodo ta vmešavanja koristna ali ne. O tem bo več povedal dr. Jože Faltner, ki je dolga leta pripravljala strokovna gozdarska izhodišča različnim ministrom, pa so največkrat ostala v predalih in niso niti dospela do operativne ravni, kjer bi se morala tudi uresničevati. Prosim.

Dr. Jože Falkner: O potrebnosti ali škodljivosti vpletanja politike v razvoj gozdarstva

Moja naloga je, da podam uvod v razpravo o potrebnosti oziroma škodljivosti vpletanja politike v razvoj gozdarstva. Zavedam se, da bi bil ta uvod ustrezen, če bi temeljil na analizi, za kar pa je bilo na razpolago premalo časa. Izpostavil bom samo svoje bistvene ugotovitve.

Po mojem mišljenju so gozdovi preredko gost v mislih in dejanjih politike. Zaradi koristi, ki jih imamo od njih, bi lahko v političnih programih in tudi v koalicijskih pogodbah vseh političnih opcij zavzeli več prostora. Iz tega lahko zaključimo, da ima politika sorazmerno medel odnos do gozdov in tudi do gozdarstva. Artikuliranja, ki se občasno pojavijo, so predvsem posledica občutkov posameznikov, ki nabirajo politični kapital zase. Organiziranih razmislekov in na njihovi podlagi načrtnega dela za doseganje določenega političnega cilja, pa ni opaziti. Ne glede na to pa so za spodbujanje odnosa do gozdov in gozdarstva tudi taka, posamična razmišljanja, dobrodošla. Bolje nekaj kot nič. Tudi taka občasno vzvalovijo sicer na tem področju preveč mirno družbeno morje. Na žalost je bila njihova posledica predvsem to, da se je gozdarstvo preveč ukvarjalo samo s sabo, temu primerno pa premalo z reševanjem vsebinskih vprašanj gospodarjenja z gozdovi in vizijo.

Kot tretja najbolj gozdnata država v Evropi bi morali imeti v Sloveniji že oblikovan nacionalni odnos do gozdov, ki bi bil dobesedno viden in bi ga čutili na vsakem koraku, tudi v gozdu in v rabi lesa. Ker o njem še ne moremo govoriti, bi moralo oblikovanje takega odnosa predstavljati izziv tudi za politiko:

1. iz njega bi moralo izhajati sožitje človeka in gozda,
2. jasno bi moralo biti, da bomo iz gozda hvaležno in rahločutno ter optimalno jemali vse kar nam lahko trajno ponudi (tudi les),
3. hkrati pa tudi to, da bomo gozdu vračali kar je potrebno za trajno funkcioniranje vseh njegovih vlog.

Izoblikovanje takega odnosa je mogoče samo z vztrajnim načrtnim delom na uresničevanju politik na področjih družbenega življenja, ki lahko prispevajo k oblikovanju takega odnosa do gozdov. Tako delo pa praviloma kratkoročno ne prinaša političnega kapitala. Če bi bile politike že sedaj tako naravnane, se ne bi dogodilo, da v oblikovani politiki razvoja Slovenije gozd in les nista opazna niti med vrsticami in tudi ne da je v reformiranem osnovnošolskem izobraževanju gozdu namenjeno manj prostora. Do sedaj se je naš odnos do gozda najbolj izrazilo

poskušal oblikovati v okviru politike gospodarjenja z gozdovi, ki pa objektivno ne more zajeti vseh vsebin takega odnosa.

1. Vpliv politike na politiko - sistem gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji

Največ političnega kapitala si je politika na račun gozdov in gozdarstva nabirala v obdobju od leta 1989 – 1993, ko je z velikim pokom povzročila razpad obstoječega sistema gospodarjenja z gozdovi, ki bi prišel tudi sam po sebi, vendar po bolj racionalni poti, ne da bi pri tem imela jasno sliko kaj s takim pristopom resnično povzroča in ne da bi imela oblikovano jasno sliko novega sistema. Negativen odnos politike je bil oblikovan predvsem do sistema zbiranja sredstev za vlaganja v gozdove preko obvezne prodaje lesa. To je bilo obravnavano kot glavna hiba sistema, za katero naj bi bili krivi njegovi izvajalci, določeni z zakonom. Gozdna gospodarstva ta izvirni greh nosijo še danes, kaže pa se v še vedno pretežno negativnem odnosu politike do delniških družb, ki pretežno nosijo njihova imena. So pa v pretežno zasebni lasti, organizirane po veljavnih predpisih. Za nevzdržno je bilo prikazano tudi tako imenovano odkazilo drevja za posek, glavno orodje za usmerjanje razvoja gozdov v sonaravnem gospodarjenju z gozdovi. Povzročen je bil spor med lastniki gozdov in stroko. Problemi so zaradi tega nastali predvsem v zasebnih gozdovih:

- ker je usahnila prodaja lesa preko gozdarskih organizacij, so bila vlaganja v gozdove reducirana na minimum (financiranje iz javnih sredstev),
- povečala se je stihijska sečnja, usmerjanje razvoja gozdov je bilo pod velikim vprašajem,
- sredstev za vzdrževanje gozdnih cest tako rekoč ni bilo.

V bistvu je v zasebnih gozdovih določen čas vladalo brezzakonje, ker je bilo ustvarjeno tako vzdušje, da marsikaterega določila še veljavnega zakona ni bilo mogoče izvajati. Verjetno so prav negativne posledice, ki jih je povzročil revolucionarni pristop v spreminjanju politike gospodarjenja z gozdovi in jih je zaznala tudi politika, povzročile sorazmerno hiter sprejem temeljnega predpisa za gospodarjenje z gozdovi v letu 1993. V njem je bil ohranjen osnovni okvir slovenskega modela gospodarjenja: sonaravnost in večnamenskost, ki se zagotavljata z izvajanjem usmeritev, ki jih javna gozdarska služba izdelava za vse gozdove ne glede na lastništvo za usmerjanje razvoja gozdov (gozdnogospodarski načrti). Ohranjena je izbira drevja za posek, s katero se v 60% lahko usmerja razvoj gozda. Ohranjena je bila kulturno civilizacijska pridobitev – prost dostop v gozdove, zagotovljeno je bilo sofinanciranje vlaganj v zasebne gozdove v razmerju s tem, koliko kakšno delo prispeva k zagotavljanju javnih koristi (uveljavljeno je za gozdnogojitvena in varstvena dela ter za vzdrževanje gozdnih cest). Tri leta pozneje je bil v parlamentu sprejet še Program razvoja gozdov v Sloveniji, prvi poskus za razvoj odnosa do gozdov v Sloveniji, ki ni zajemal zgolj gospodarjenja z gozdovi.

Po tem pa, v več kot desetletnem obdobju ni bilo resnejšega vpletanja politike, ki bi zahtevalo spremembe temeljnih usmeritev v dokumentih, ki določajo politiko gospodarjenja z gozdovi. V letu 2002 in 2007 so bile sprejete samo spremembe Zakona o gozdovih, ki so jih narekovali drugi predpisi in dodane manjše dopolnitve za izboljšanje sistema. To kaže na to, da imamo edinstveno priložnost sistem gospodarjenja na podlagi analiz v miru in preudarno kvalitetno nadgraditi na mestih, kjer se za to kažejo potrebe. Politika te priložnosti ne bi smela zanemariti, čeprav se bo morala znebiti načina dela, ko z metanjem kamenja želi vzbuditi pozornost družbe predvsem zase, ali rušiti nekaj, za kar nima primerne alternative.

V tem času je imela tudi stroka načelno dovolj časa, da stabilizira svoj odnos z lastniki gozdov in da v strokovnem izvajanju določi zakona poišče v vsebinskem in ekonomskem pogledu najbolj racionalne rešitve. Ali je to obdobje uporabila za to?

Mislím, da ne v celoti. Tudi zaradi tega ne, ker se je ukvarjala sama s sabo tudi takrat, ko to ni bilo posledica vpletanja politike. Zakonodajna politika ima v poslanskih vprašanjih inštrument, s katerim lahko tehta in usmerja uresničevanje s predpisi postavljene politike. V obdobju po letu 1993 je bil ta inštrument sicer uporabljen, ne pa tako pogosto in sistematično, da bi lahko dal odgovore o uresničevanju ključnih ciljev zastavljenih v politiki gospodarjenja z gozdovi. Dejstvo je, da bi morale biti tudi izvršni politiki omogočeno (zasedenost sistemiziranih delovnih mest), da bi po teh letih izvajanja sistema že imela odgovore na vprašanja, ali je potrebno in kako je potrebno sistem gospodarjenja z gozdovi ali pa njegove podsisteme kakovostno nadgraditi ali dograditi.

V ospredje se že postavljajo vprašanja:

1. kako dograditi sistem spodbud in zapovedi lastnikom gozdov, da bi se v izvajanju tistih ukrepov v gozdovih, ki najbolj vplivajo na njihovo ohranitev in razvoj, bolj približali načrtovanemu,
2. kako dopolniti sistem vzdrževanja gozdnih cest, da bi omogočili redno vzdrževanost vsaj 60 % cest,
3. kako zagotoviti usmerjanje prostega dostopa v gozdove, ki postaja vse večja nuja za zdravje človeka oziroma družbe, pa hkrati tudi vse večje breme za gozd,
4. kako v izvajanje sistema gospodarjenja z gozdovi bolj pritegniti lastnika gozda.

2. Vpliv politike na izvajanje sistema gospodarjenja z gozdovi

2.1 Državni gozdovi (DG)

V imenu in za ime države z DG gospodari Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (SKZG). Sklad je nastal zaradi gospodarjenja z državnimi zemljišči, zaradi izvajanja določene zemljiške politike in zaradi izvajanja denacionalizacije na zemljiščih. Glede gospodarjenja z gozdovi je specifična tvorba, in je onemogočil organiziranje gospodarjenja z državnimi gozdovi po nekaterih znanih vzorcih v Evropi, je pa imel v svojem času močno opravičljive argumente za nastanek. Za gospodarjenje z DG pomeni personifikacijo lastništva. Vsi lastniki pa imajo enake prepovedi in zapovedi, določene z zakonom. Javna gozdarska služba ima tako v vseh lastništvih sogovornika za usklajevanje javnega in lastniškega interesa.

V DG so tako možni posek kot vlaganja v gozdove izvedena na ravni načrtovanega. Politika pri obravnavanju programa dela in finančnega načrta SKZG ni vsiljevala rešitev, ki bi lahko ogrozile načrtovani razvoj državnih gozdov in njihovo trajnost.

V tem obdobju je bila aktivno vpletena predvsem v kadrovanje vodstvenih struktur in v razmišljanje o statusu SKZG. Njena aktivnost se je običajno povečala ob poročilih o poslovanju ali pa ob poročilih računskega sodišča. Zaradi težav, ki jih je imel SKZG v spremljanju in izkazovanju poslovnih rezultatov, predvsem pa tudi v oblikovanju sredstev za izvajanje programa dela, je bilo vseskozi v ospredju vprašanje ali je njegov status ustrezen. Zadovoljivega odgovora na to vprašanje politika v tem obdobju ni našla. Očitno je, da ima na sklad v obstoječi statusni obliki lahko največji vpliv. SKZG še vedno posluje po pravilih, ki jih določajo predpisi za javne zavode. Prav bi bilo, da bi vsebinsko dosegel raven podobne ustanove v Franciji, še posebno zato, ker postaja potreba za ustrezno izvajanje zemljiške politike vse večja.

V ospredju pozornosti politike je še vedno vprašanje ali država kot lastnik iz gozdov prejema ustrezno rento, ker so koncesije podeljene z zakonom in jih ni mogoče preverjati na javnem natečaju. Pošten izračun rente ni problematičen. Zanj obstajajo standardi, ki so zajeti tudi v naših predpisih za izračunavanje odškodnine

za koncesijo. Potrebno je zagotoviti le ustrezno količinsko in finančno spremljanje vseh poslovnih dogodkov povezanih s predmetom koncesije. Tega dosedanje vpletanje politike ni zagotovilo. V kvalitetno koncesijsko razmerje pa bi morala biti vgrajena tudi merila in kriteriji, ki bi, poleg že zagotovljene dolgoročnosti, stimulirali koncesionarja za čimbolj kakovostno delo, ki bi povečevalo prihodek tako za koncudenta kot tudi za koncesionarja. Kvaliteten oziroma korekten koncesijski odnos naj bi na eni strani zagotovil ustrezno odškodnino za koncesijo, na drugi strani pa izpolnil tudi družbeno pričakovanje, da bi bili po izteku prvega koncesijskega razmerja oblikovani izvajalci del v gozdovih, ki bodo po letu 2016 sposobni za domače delavce pridobiti delo tudi na javnih natečajih.

Čeprav je poslovni interes koncudenta in koncesionarja praviloma identičen, v celotnem koncesijskem obdobju dosegati čimbolj enakomeren vrednostni donos, je vpletanje politike prispevalo k temu, da imamo med njima prisoten stalni bolj ali manj prikrit spor, ki je pripeljal do medsebojnega nezaupanja. To pa na poslovanje SKZG oziroma na korektnost koncesijskega razmerja vsekakor ne deluje pozitivno in vzbuja dvom v ustreznost sistemsko organizacijskih rešitev gospodarjenja z državnimi gozdovi.

2.Zasebni gozdovi (ZG)

Največji vpliv politike na gospodarjenje v ZG se izraža v vsakoletnem določanju sredstev, namenjenih sofinanciranju vlaganj v gozdove. Proračunska sredstva za ta namen so se zmanjševala tako, da so do leta 1998 omogočala sofinanciranje okoli 65 % načrtovanih del najpomembnejših za ohranitev in razvoj gozdov, v zadnjem obdobju pa omogočajo le okoli 30%.

Ali pa povedano drugače: v najbolj ugodnem obdobju so sredstva za izvajanje programa "Gozdarstvo" predstavljala okoli 17 % proračunskih sredstev MKGP, v zadnjem obdobju pa predstavljajo okoli 6 %. Seveda to dejstvo škodljivo vpliva na realizacijo del v gozdovih, ki se sofinancirajo. Sofinancirajo pa se le tista, ki so v javnem interesu. Politika, kljub opozarjanju na ta dejstva, ki lahko usodno vplivajo na razvoj gozdov (zaključni računi proračuna), do sedaj ni prispevala, da bi se trendi bistveno spremenili.

Vpletanje politike je nekajkrat v tem obdobju povzročilo, da so bila oblikovana različna stališča o istem vprašanju s področja urejanja prostora na različnih strokovnih ravneh oziroma tudi odločitve, ki niso bile povsem v skladu s predpisi, kar vsekakor zmanjšuje kredibilnost stroke, pa tudi politike. Ker je lokalna politika na podlagi zakona aktivno udeležena pri odločanju o vzdrževanju gozdnih cest, je bilo tudi njeno vpletanje na tem področju največje. Predvsem je bilo izraženo v nezadovoljstvu nad višino razpoložljivih sredstev. Njen vpliv pa kljub precejšnji zastopanosti v parlamentu ni rezultiral v povečanju proračunskih sredstev za vzdrževanje gozdnih cest.

Vpliv politike in predvsem njena neodločnost za dokončno oblikovanje gozdarskega dela Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), sta privedla do tega, da trenutno ni ustanove, ki bi razpolagala s sredstvi in kadri za zagon organiziranega usmerjanja razvoja izvajalskega dela v ZG in razvoj prihodkovno čimbolj uspešnega gospodarjenja z njimi. Pri veliki razdrobljenosti zasebne gozdne posesti je povezovanje lastnikov gozdov za ekonomsko uspešno gospodarjenje bistvenega pomena. To naj bi se po določenem obdobju samofinanciralo. Potrebno je, da politika sodeluje v rešitvi tega problema, kar bo prispevalo k temu, da bosta realizacija poseka in vlaganj tudi v ZG bolj približana načrtovanemu. Tudi zaradi vpletanja politike je projekt KGZS dal manj od pričakovanega.

3. Vpletanje politike v oblikovanje nacionalnega odnosa do gozdov

Politika je bila aktivno vključena v delo delavnic in forumov, na katerih se je leta 2006 in 2007 dokončno oblikoval Nacionalni gozdni program (NGP). S sprejemom Resolucije o Nacionalnem gozdnem programu, v novembru 2007 v parlamentu, je bil nadomeščen Program razvoja gozdov v Sloveniji.

Brez sodelovanja politike ne bodo mogli biti izdelani, sprejeti in izvajani operativni programi NGP, ki naj bi zagotavljali uresničevanje ciljev iz vsakega od 18 poglavij, ki ga sestavljajo. Uresničevanje nekaterih ciljev bo moralo biti vgrajeno tudi v ustrezne dokumente področnih politik. Tako bo zagotovljena izgradnja dobršnega dela našega odnosa do gozdov.

Ker je potrebnost ali škodljivost vpletanja politike v razvoj gozdarskega izobraževanja in raziskovalne dejavnosti podobna kot na drugih področjih, ju v tem razmisleku ne navajam.

4. Zaključek

- Vsako vprašanje, vsak problem, ki nastane v družbi, se lahko spolitizira in politika ima ne samo pravico ampak dolžnost, da se vplete v njegovo reševanje. Gozdarstvo pri tem ni izjema.
- Če dogajanje na določenem družbenem področju poteka v dogovorjenih, sprejetih okvirih, ni vprašanj, ni problemov, načeloma ni potrebe za vpletanje politike. Ko se poskuša odkloniti od dogovorjene politike producirati in spodbujati, je vpletanje škodljivo.
- Racionalno delovanje politike ne more biti usmerjeno v škodljivost.
- Neželeno je vpletanje politike po horuk sistemu, še zlasti ne takrat, ko to povzroča nezakonito stanje, ki običajno negativno vpliva na stanje gozdov.
- Tudi izrazito strokovno vprašanje lahko postane politično, predvsem kadar je možno več njegovih rešitev, ki bi imele v okviru, na katerega delujejo, različne posledice. Če se v takem primeru vplete politika, se pričakuje, da bo našla način in čas, da bo prispevala k izboru optimalne strokovne rešitve.
- Da bi bilo vpletanje politike potrebno, mora temeljiti na izdelanih kriterijih in merilih za spremljanje realizacije ciljev, ki jih je sooblikovala.

Mag. Janez Černač: Razmerja med javnim in zasebnim interesom v gozdovih Ugotovitve:

- V Ustavi Republike Slovenije je med drugim določeno, da ima lastnina tudi socialno in ekološko funkcijo, kar je še posebno pomembno zaradi javnih funkcij, ki jih moramo zagotoviti pri upravljanju in gospodarjenju z gozdovi.
- V zadnjih dveh desetletjih so bili pri nas številni nesporazumi tudi zato, ker lastniki in nekateri njihovi politični zavezniki niso znali in ne hoteli ločiti med javnim interesom in zasebnimi interesi lastnikov gozdov. To je bilo tudi zaradi velikih sprememb na področju lastnine po osamosvojitvi, še posebno ob denacionalizaciji, ko je bila lastnina vrnjena v naravi (gozdovi, kmetijske površine...).
- Nekateri lastniki gozdov še vedno nasprotujejo prostemu dostopu do njihovih gozdov, čeprav je to zakonsko urejeno in dopustno. Na evropskih sodiščih večji lastniki gozdov še vedno iščejo pravico do lova, ki naj bi bila po njihovem

mnenju vezana na lastnika zemljiške posesti, čeprav je o tem na številne vloge že odločalo naše ustavno sodišče.

- Gozdovi so ekološki sistemi, ki imajo odločilen vpliv na klimo, na vodne izvire ter na režime padavin, varujejo krajino pred vetrovi in pred drugimi naravnimi ujmami ter pred erozijo. Gozdovi so tudi življenjski prostor za prostoživeče divje živali, ki so vse v lasti države. S temi in številnimi drugimi vplivi gozdovi zagotavljajo kvalitetno življenje številnim rastlinskim in živalskim združbam ter ljudem. Les je sicer dragocena surovina in pogojno obnovljiv vir, vendar je vrednost javnih funkcij neprimerno večja, celo neprecenljiva.
- Gozd je življenje (ekološkega sistema), ne pa samo les! Lastniki gozdov so samo lastniki lesa, nikakor pa niso lastniki ekoloških sistemov, ki so odločilni za javne naloge gozdov. Celotna pravica lastnikov do lesa je omejena v gozdnogospodarskem načrtu samo na tako količino sečnje, da je zagotovljena trajnost gozdov in trajnost njihovih javnih funkcij, ki so od vseh.
- Slovenija je ena najbolj gozdnatih držav v Evropi, saj gozdovi pokrivajo kar šest desetlin njene površine. Po EU smernicah je za Naturo 2000 opredeljenih kar 35 % vse površine naše države, večina teh varovanih površin pa je v gozdovih, ki imajo tudi najpomembnejše javne funkcije.
- Ogroženost narave in s tem življenja na planetu Zemlja je primorala države, širše regije in svetovno organizacijo, da sprejemajo mednarodne konvencije, kar naj bi zaustavilo uničevanje narave, s tem pa naj bi zagotavljali trajnost njenih javnih funkcij, ki omogočajo prepleteno življenje na planetu Zemlja.
- Letošnjo Nobelovo nagrado za ekonomijo si delita Elinor Ostrom iz univerze v Indiani in Oliver E. Williamson iz univerze Berkeley. Ostromova je opravila številne študije o staležih rib, o gozdovih, pašnikih, jezerih in vodnih sistemih ter ovrgla stereotipe o primernem upravljanju naravnih sistemov, torej tudi gozdov.
- Pred petnajstimi leti je bil sprejet sedanji zakon o gozdovih, zato je že čas, da se opravi analiza uresničevanja tega zakona, ki je povsem spremenil tudi prejšnjo organiziranost za upravljanje in gospodarjenje z gozdovi.

Zaključki:

1. Primerno in potrebno je opraviti temeljito analizo uresničevanja veljavnega zakona o gozdovih, na podlagi tega pa predlagati spremembe in dopolnitve zakona ter podzakonskih aktov o gozdovih.
2. Upravljanje in gospodarjenje z gozdovi mora biti organizirano tako, da bo zagotovljena trajnost javnih funkcij gozdnih ekoloških sistemov ne glede na lastništvo.
3. V sistem upravljanja gozdov je nujno vključiti lastnike, javnost ter nevladne organizacije s področja varstva narave in okolja.
4. V izobraževanje na vseh stopnjah je potrebno vgraditi etična načela varstva narave in okolja ter trajnostne rabe gozdov in drugih naravnih virov po zamisli zaslužnega profesorja Dušana Mlinška (»Gozdna pedagogika«).

5. Raziskovalno delo je potrebno razširiti na vse javne funkcije gozdov (narave).

Franc Gašperšič: Pogled z zornega kota gozdnogospodarskega načrtovanja

1. Nastanek gozdarske stroke v Srednji Evropi in pri nas, je bil pred skoraj 300 leti zaznamovan s pojavom ti. načela trajnosti pri oskrbi z lesom. Da bi zagotovili trajno oskrbo z lesom iz gozdov, je bilo potrebno neko načrtno in skrbno ravnanje z njimi. Zgovorna primera začetnega načrtnega ravnanja z gozdom, pogojena s strahom pred prihodnostjo, imamo Slovenci v idrijskih rudniških gozdovih (prvi načrt leta 1724) in v Trnovskem gozdu (prvi načrt leta 1771). O pomenu gozda pri trajni oskrbi idrijskega rudnika z lesom ni potrebno pojasnjevati, Trnovski gozd pa je bil najbližji gozdni masiv za oskrbo Trsta in Gorice z lesom. Za primerjavo, prvi z načrtom urejen gozd v stari Avstriji, je bil leta 1720 Dunajski gozd. Načelo trajnosti se tu kaže kot organizirana skrb za prihodnost oskrbe z lesom. V tem se nedvomno zrcali moralno-etični značaj tega načela.
2. V začetku je bila pri ravnanju z gozdovi v veljavi ti. stara nemška šola gospodarjenja s sečnjo na golo. Prvi odklon od te konservativne šole je bil storjen iz strahu pred zakrasevanjem v drugi polovici 19-tega stoletja v veleposestniških gozdovih na visokem krasu Kočevske in Notranjske. Odločilno vlogo za ta korak k razvoju naravi gozda prijaznejšega slovenskega gozdarstva, je takrat imela zelo odmevna akcija pogozdovanja krasa.
3. Radikalen zasuk v razvoju slovenskega gozdarstva je nastal šele po II. sv. vojni. Leta 1945 smo prevzeli gozdove v zelo slabem stanju. Le okrog 20% po površini, je bilo bivših državnih in veleposestniških gozdov z bogato tradicijo pri gospodarjenju, ostalih 80%, pretežno kmečkih gozdov, pa je bilo brez vsakega organiziranega upravljanja, vanje še ni stopila noga gozdarskega strokovnjaka.
 - Zaradi katastrofalnega stanja večine gozdov je bila izdelana radikalna sprememba v temeljni doktrini gospodarjenja z gozdovi – nastal je izredno smel in širokopotezen program za razvoj gozdov in slovenskega gozdarstva. Radikalno se je obračunalo z ostanki konservativne nemške šole v gojenju gozdov. Golosečni sistem je bil prepovedan in sprejet koncept naravi gozda prijaznega gospodarjenja. Za vse gozdove, ne glede na lastništvo, je bila predpisana izdelava gozdnogospodarskih načrtov.
 - Ključnega pomena za razvoj slovenskega gozdarstva v povojnem obdobju, je bilo oblikovanje gozdnogospodarskih območij kot prostorskih enot višjega reda. Predstavljala so funkcionalno hrbtnico v izredno dinamičnem razvoju slovenskega gozdarstva v celotnem povojnem obdobju. V okviru območij se je postopoma razvila vsa potrebna infrastruktura, vključno z viri sredstev za načrtno uveljavljanje načela trajnosti pri gospodarjenju z vsemi gozdovi. Ni ga projekta, ki bi v celotnem povojnem obdobju bolj prispeval k izrednemu razvoju pri gospodarjenju z gozdovi v Sloveniji.
 - Že v 60-tih letih preteklega stoletja so bili za vse gozdove v Sloveniji izdelani načrti gospodarskih enot. S tem je bil po območjih vzpostavljen informacijski sistem, ki je omogočil, da smo leta 1970 izdelali prve območne načrte, namenjeni so strategiji reševanja območnih problemov.

-Celotno povojno obdobje je nedvomno obdobje izrednega razvoja stroke in gospodarjenja z gozdovi. Tako rekoč, iz revščine in anonimnosti, je zraslo razvito slovensko gozdarstvo z mednarodno prepoznavnostjo.

4. Nagel razvoj industrije, prometne in energetske infrastrukture, urbanizacije ter porast prebivalstva so po II. sv. vojni sprožili, ne le rastoče potrebe po lesu, ampak tudi povečane potrebe po ti. splošno koristnih funkcijah gozdov. Na proizvodnjo lesa enostransko orientirano gospodarjenje z gozdovi teh zahtev ni bilo v stanju zagotavljati v potrebnem obsegu in kakovosti. V 70-tih letih preteklega stoletja se je moralo vsebinsko preorientirati od enonamenskega na mnogonamensko, ki poleg proizvodnje lesa vključuje številne ekološke, socialne, naravovarstvene in druge funkcije gozdov, ki so življenjskega pomena za prihodnji gospodarski in družbeni razvoj (kot je npr. zdrava voda). Mnogonamensko gospodarjenje z gozdovi, je v primerjavi s tradicionalnim, zahtevna naloga, potreben je drugačen pristop in celo drugačen način razmišljanja. Za hkratno in usklajeno uresničevanje več ciljev na isti gozdni površini, je treba poskrbeti za odpravljanje konfliktov med različnimi interesi, ki predstavljajo cilje pri gospodarjenju z gozdovi. Gozdnogospodarsko načrtovanje je tu pomemben pripomoček pri urejanju vedno bolj zapletenih in občutljivih razmerij med naravo gozda in družbenim razvojem ter med javnimi in zasebnimi interesi. Mnogonamenskost pri gospodarjenju z gozdovi zahteva tudi višjo raven kulture in kreativnosti pri celotnem ravnanju z gozdovi. Za to si prizadevamo s ti. konceptom sonaravnega gospodarjenja z gozdovi.

Razširjeno načelo trajnosti vseh koristi iz gozdov ima, zaradi javnega značaja ekoloških in socialnih funkcij gozdov, zelo poudarjen moralno-etični značaj. Na svetovni konferenci o ekologiji in razvoju v Rio de Janeiru leta 1992 je načelo trajnosti dobilo globalni značaj kot idejni pripomoček celotnega družbenega in civilizacijskega razvoja na Zemlji. Trajnostni razvoj se danes sprejema kot kategorični imperativ. Zanimivo je, da je prav leta 1992 tranzicijska politika temu našemu načrtovanju trajnostnega razvoja gozdov, s skoraj 300-letno tradicijo, nataknila negativno oznako socialističnega planiranja.

5. Naštel bom le nekaj aktualnih problemov povezanih s trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi v Sloveniji

- S sedanjo organizacijo ZGS je nekaj hudo narobe, če se vodje krajevnih enot zavoda, ki naj bi bili sicer izrazito namenjeni kreativnemu delu z gozdom, zaradi zasedenosti z birokracijo ne utegnejo ukvarjati z obnovami gozdnogospodarskih načrtov.

- Specifičnim strategijam reševanja problemov pri gospodarjenju s posameznimi kategorijami zasebne gozdne posesti ne posvečamo potrebne pozornosti. Posebej problematična je skrajno razdrobljena posest, ki s površino blizu 500000ha prevladuje in nedvomno zahteva zelo specifično obravnavo.

- Katastrofalno stanje po lubadarju, je ob sedanji organizaciji gozdarstva, popolni razpuščenosti kar zadeva gozdno higijeno, stihijskim prometom z neobeljeno hlodovino in enakim stanjem na številnih zasebnih žagah, nerešljivo.

- Zelo obotavljivo se lotevamo nekaterih nujno potrebnih preusmeritev in reševanja poznanih problemov pri gospodarjenju z gozdovi. Pogosto minejo

kar desetletja, ko se stvari ne premaknejo. Temu bi lahko rekli tudi intelektualna lenoba, »zdravilo zanjo«, bi morali najti v resnem in odgovornem postopku potrjevanja gozdnogospodarskih načrtov.

- Premalo se zavedamo, da je stanje lesne predelave preko cen za lesno surovino, eden ključnih pogojev trajnosti gospodarjenja z gozdovi. Vsa čast izjemam med mlado generacijo gozdarjev, ki v tem vidijo resen problem. Pred tranzicijo je slovenska lesna predelava celo združevala sredstva za vlaganje v gozdove. Leta 1989 je skoraj vsak četrti m³ (23%) uvozila iz drugih republik nekdanje države in iz inozemstva, danes pa mi izvažamo hlodovino v Avstrijo in drugam, kjer so jo v predelavi sposobni vrednostno oplemenititi. To je nedvomno skupen gozdarsko-lesarski in celo državni problem. Prvi območni načrti so temu problemu posvečali potrebno pozornost, zavedajoč se dejstva, da se gozdarstvo ne more razvijati neodvisno od domače lesne predelave. Z njo stoji in pade!

-Skrajni čas je, da se po več kot 20-letni polemiki, uredijo nekatera odprta vsebinska vprašanja metodologije gozdnogospodarskega načrtovanja.

-Postopek potrjevanja gozdnogospodarskih načrtov mora temeljiti na kvaliteti rešitev za temeljne gozdnogospodarske probleme. Tu sta potrebna ekspertna zrelost in strokovni ugled tistih, ki uporabljajo institucionalno moč tega postopka (odločajo o potrditvi ali zavrnitvi načrta). Žal je ta postopek že dalj časa prav v tem resen problem.

Mag. Mitja Cimperšek o gospodarstvu skozi preteklost:

Današnje razmere v gozdarstvu lahko razumemo samo če poznamo preteklost. Že kratek diskurz v polpreteklost, v obdobje po letu 1945, nam razkrije krizo, v kateri se je znašlo slovensko gozdarstvo.

1. GOZDARSTVO

Ko se je z obvezno oddajo in brigadami, po prvi petletki (1953), končalo pustošenje gozdov, je država zavarovala gozdove. S prepovedjo golosekov in paše koz ter s prevedbo nizkih v visoke gozdove, se je izboljšalo stanje gozdov, ozelenela je tudi kamnita kraška puščava. V borih treh desetletjih smo gozdove opremili s cestami, podvojili lesene zaloge in prirastke ter povečali njihovo kakovost oziroma vrednostno sestavo. Slovenci smo dobili srednjo in visoko gozdarsko šolo ter raziskovalni inštitut. Zaradi privrženosti naravi, idealizmu in etiki smo bili uspešni. Zaradi zgledne strokovne ravni smo uživali velik mednarodni ugled.

Po osamosvojitvi se je slovensko gozdarstvo nesrečno prenovilo:

- Najprej smo za družbene gozdove uzakonili moratorij nad sečnjo, nato pa smo jih poddržavili. Z zakonom o denacionalizaciji smo jih začeli nerazumno in krivično poklanjati tujcem in cerkvi. Prej smo jemali bogatim in dajali revežem, potem smo postopali obratno.
- Sovraštvo do vsega preteklega in maščevalnost ter jeza nad nedemokratsko gozdarsko zakonodajo so vsilili nov Zakon o gozdovih (1993).

Gozdarstvo je kot "vojni plen" padlo v roke nepošteno kmečke stranke, ki je namesto evolutivnih izboljšav, zbirokratizirala in ohromila profesionalno avtonomijo stroke. Gozdarjem so očitali monopol nad prodajo lesa in krivične dajatve za biološko amortizacijo, nihče pa ni omenil enormnih vložkov v izboljšanje strukture gozdov in njihove vrednosti, niti 15.000 km utrjenih cest ter še več traktorskih vlak, ki

smo jih zgradili ter z mnogimi uredili tudi dostop do osamljenih kmetij. Zaradi revolucionarnih sprememb smo v gozdarstvu izgubili ok. 5.000 delovnih mest, v najbolj odročnih in težko zaposljivih območjih. Preobrazili smo se v družbo, ki nima občutka za skupno in javno, temveč protežira samo zasebno. Kapitalizem in globalizacija pa sta še pospešila spreminjanje gozdnega bogastva v gozdno revščino.

2. LESNA INDUSTRIJA

Izdelki naše lesne industrije so se na YU-trgu kar sami prodajali. Ko pa smo vstopili v Evropsko skupnost in na svetovni trg, je propadlo dve tretjini nekonkurenčnih in slabo vodenih lesnoindustrijskih obratov, papirno industrijo pa so pokupili tujci. V lesni industriji smo izgubili več kot 20.000 delovnih mest, z njimi pa tudi veščine in znanja. Pred drugo svetovno vojno je veliko ljudi živelo od gozda, les je bil v izvozu udeležen s 40 %. Takrat smo izvažali polproizvode (deske, zaboje, parkete), danes pa izvažamo okrogel les po ceni, ki komaj pokriva stroške dela. Uvažamo pa parket, drva, oglje in lubje.

Čeprav je les najbolj genialna in hi-tech iznajdba narave, ki je energetsko varčna, obnovljiva in ne pušča odpadkov, jo zamenjujejo hladna in mrtva umetna tvoriva: jeklo, beton, plastika in steklo. Novi materiali in nove tehnologije so izrinili les iz nekdanjih 10.000 izdelkov in ga ponižali na raven najbolj cenene biomase ali zgolj priročen nadomestek fosilnih energentov. Spremenila se je tudi tehnologija lesne pridelave, raznovrstne plošče so zasenčile žagarsko industrijo. V ploščah zdrobljen in ponovno zlepljen les, je sicer homogen polizdelek, ki pa je izgubil vso domačnost, toplino in lepoto.

3. GOJENJE GOZDOV

Ker se je zrušil lesni trg, so se zmanjšali prihodki gozdarstva, vprašljivi pa so postali tudi gozdarski cilji visokovredne biološke reprodukcije. Z nego in obnovo gozdov se začne in konča vrednostna pridelava. Gozdove negujemo od vznika novega gozda oz. pojave mladja do poseka poslednjih semenjakov. V časovnem razponu sto in več let se število dreves zmanjša od nekaj deset tisoč na največ 250 dreves. Z redčenji odstranjujemo drevesa, ki bi se sicer sama posušila. Razmerje drevesnih vrst pa usklajujemo z ekologijo rastišč tako, da zaviramo razvoj agresivne bukve in pospešujemo rast plemenitih vrst kot so: hrast, javor, češnja, jesen, skorš idr. Najbolj racionalno gojimo gozdove tako, da posnemamo naravne vzore. Na tem temelji paradigma sonaravnosti, s katero ohranjamo integriteto, stabilnost in lepoto gozdnih združb. V času, ko so ujme vedno bolj silovite, je stabilnost še kako pomembna.

Gozdne ekosisteme negujemo s sečnjo - kjer ni sečnje tudi ni nege. V zadnjem desetletju sekamo povprečno manj kot 40 % prirastka in od tega kar tretjino zaradi ujme, lubadarjev ali požarov. Toda sanitarne sečnje nimajo nobenega negovalnega učinka. Če ne sekamo, se naravna energija usmerja v golo ohranjanje ekosistemov oziroma se, tako kot v pragozdovih, samo izmenjujeta umiranje in rojevanje. Les se sicer grmadi, toda te zaloge so vrednostno izvotljene, zato jih lahko uporabimo samo za ogrevanje. Za drva iztržimo 25 do 30 EVR/m³, za boljšo hlodovino listavcev ok. 100 evrov, za izbrano furnirsko hlodovino pa tudi 1.000 evrov.

Naravni razvoj poteka po zakonih evolucije. To je kruta in brutalna borba za preživetje populacij, v kateri se obdržijo samo najmočnejši. Ti pa niso najbolj uporabni in zato nezaželeni. V naših gozdovih prevladujejo listavci, ki lahko z nego dosežejo nekajkrat višje cene kot masovni sortimenti iglavcev, a le tam, kjer so

kontinuirano in strokovno negovani. Samo z visokovrednimi izdelki iz plemenitih listavcev lahko zapolnimo proste evropske tržne niše.

4. ZAKLJUČEK

Današnji odnos družbe do gozdov je svojevrstna nacionalna zabloda, zaradi katere bodo slabše živeli prihodnji rodovi. Nerazumno je, da se odpovedujemo edini naravni surovini, ki jo imamo v izobilju. S takim ravnanjem se vračamo v preživeto zgodovinsko obdobje, ko so večino lesa pretvorili v dim in pepel ter zanj prejeli samo toliko, kolikor je znašala njegova toplotna vrednost. Trajnostno lahko vzdržujemo gozdove samo, če sta pridelava in poraba lesa dolgoročno zagotovljeni. Država bi morala podpirati porabo lesa in njeno predelavo v visokovredne izdelke z večjo dodano vrednostjo.

Stane Peterlin: O vlogi gozdarstva pri razvoju in uveljavljanju varstva narave v stoletju 1890 – 1990

Konec 19. stoletja se je v srednjeevropskih deželah – torej tudi pri nas – naravovarstvena ideja, ki je v osnovi še skoraj sto let starejša, začela oblikovati v vsebinsko in programsko prepoznavno gibanje. Posplošeno lahko rečemo, da je bil povsod skupen kulturni motiv: to je spoznanje, da je z izgubo naravnih vrednot, lepih krajin, znanstvenih redkosti in posebnosti osiromašen naš skupni prostor, estetika krajine, vrednost našega življenja. Naravovarstvena misel pa je v posameznih deželah dobivala še različne specifične zaveznike, v Nemčiji npr. tim. »domovinsko« varstvo (Heimatschutz), drugod razvijajoče se naravoslovne vede, pa prebujanje nacionalne in domovinske zavesti, filozofski in umetnostni tokovi, razna gibanja, ki so usmerjala ljudi k naravi ipd. Značilno za slovenske dežele je, da sta imela pomembno vlogo narodno ozaveščeno Slovensko planinsko društvo po eni strani in vplivna gozdarsko-posestniška elita in njena strokovna služba na drugi strani. – Na tem mestu se ne moremo spuščati v podrobnosti, navedemo pa naj le dva primera s področja gozdarstva.

V poznih 80-ih in zgodnjih 90-ih letih 19. stoletja je Karel Auersperg, veleposestnik kočevskih in roških gozdov, naročil svojemu strokovnemu upravniku Hufnaglu poiskati, omejiti in izločiti iz gospodarjenja vse pragozdne ostanke v skupni površini okrog 305 ha. V prvih letih 20. stoletja je Schönburg-Waldenburg, posestnik snežniških gozdov, na lastno pobudo prepovedal uničevanje planike in omejil nabiranje drugih rastlin na Snežniku. Tudi prizadevanja za ohranitev medveda in jelena na Kočevskem in Snežniku v tem času so bila vsaj delno tudi naravovarstveno motivirana.

Gozdarska služba v zadnjem obdobju Avstro-Ogrske je primerno upravljala državne in skrbniške gozdove, imela pa je tudi dobre strokovnjake. Ker so se v glavnem šolali na Dunaju, so prihajali v stik z idejami uglednih nosilcev naravovarstvenih pobud, kakršen je bil Nemeč Hugo Conwentz. Med zgodnjimi posredniki naravovarstvenih pobud je bil naš gozdarski strokovnjak Anton Šivic. Zanimiv primer skrbnega in vizionarskega ravnanja iz tega časa nam leta 1951 (Proteus, letnik 13: 339-346) navaja prav Šivic: *»Država je nakupila za Kranjski verski zaklad veleposestva na Gorenjskem šele leta 1895. Prodala jih je Kranjska industrijska družba, ki je vzdrževala železarno na Jesenicah in plavže na Slovenskem Javorniku. Ta družba je nad Komarčo, torej pri jezerih, s prebiralno sečnjo močno izredčila stare, takrat precej goste gozdne sestoje. Posekani in v hlode podelani les je spravila v dolino po vzpenjači, ki jo je leta 1882 zgradila preko stene Komarče. Nekaj let potem, ko je bila sečnja končana, je Družba vzpenjačo podrla;*

bilo je leta 1891. ... Kranjski verski zaklad oziroma njegova gozdna uprava pa pozneje gozdov nad Komarčo nikdar ni izkoriščala v komercialne namene».

Takšno ugodno stanje je leta 1924 – takrat že v novi državi Kraljevini SHS – z naklonjenostjo gozdarske službe pri pokrajinski vladi za Slovenijo omogočilo prvo veliko dejanje: začasno zavarovanje Doline Triglavskih jezer. Brez tega danes ne bi bilo Triglavskega narodnega parka. Šivic še pripiše: *»V drugi polovici leta 1939 so prišla posestva K. V. Z. v last in upravo Ljubljanske škofije«.* Sklepamo: ker ti gozdovi pred letom 1939 niso bili nikoli cerkvena last, bi morali po denacionalizaciji ostati v državni lasti.

Anton Šivic je ob svojem osnovnem gozdarskem delu med obema vojnama podpiral naravovarstvene pobude. Dejaven pa je bil ob Angeli Piskernik tudi še po vojni in je zaslužen za prva zakonska zavarovanja po osvoboditvi (Rakov Škocjan, Mala Pišnica, Krakovski pragozd, Volčji Potok itd.).

Po vojni sta se – po nekaj letih političnega pritiska na stroko in času tim. »planskih sečenj« – gozdarska javna služba in celotno gozdno gospodarstvo strokovno izjemno okrepila in postala – po oceni tujih strokovnjakov, kar smo slišali na kongresu IUFRO – med najbolj naprednimi v Evropi in celo v svetu. Med osebnostmi, ki so v 60-ih in 70-ih letih prispevale pomemben delež k varstvu narave sta bila tudi gozdarska inženirja Franjo Jurhar in Milan Ciglar (opravičujem se površen izbor imen in za opustitev navajanja vseh drugih zaslužnih). Jurhar si je prizadeval za zavarovanje pragozdnih ostankov ter starih in znamenitih dreves, redkih gozdnih vrst in sestojev. Ciglar pa ima velike zasluge za tesno zблиžanje gozdarske in naravovarstvene službe. Naravovarstveniki smo bili dobrodošli pri vseh tedanjih gozdnih gospodarstvih, vabljeni smo bili, da sodelujemo celo pri potrjevanju gozdno gospodarskih načrtov. Ciglar je gozdarsko stroko odpiral najširši javnosti, veliko je storil za naravovarstveno ozaveščanje gozdarjev in javnosti. Bil je pobudnik gozdnih učnih poti, ki so se v naslednjih dvajsetih letih razrasle po vsej Sloveniji. Pri nas je bil tudi začetnik evropskih pešpoti, ki so povezovalе države in narode, kakršna je bila E6.

V 70-ih in 80-ih letih smo bili priča nastajanju goste in tipološko bogate ter za znanost in ohranjanje genskega fonda izjemno pomembne mreže gozdnih rezervatov. Za ta projekt je predvsem zaslužen profesor Dušan Mlinšek z učenci, somišljeniki in pomočniki iz vse Slovenije. Vzgojil je tudi vrsto mladih strokovnjakov, ki so širili njegovo šolo ne le v okviru gozdarske službe, ampak tudi v javnosti. Bojim pa se, da je bila mreža gozdnih rezervatov, ki žal ni bila podprta s formalno pravnim zavarovanjem, ob denacionalizacijski stihiji občutno prizadeta.

V zadnjem desetletju Jugoslavije smo bili priča izjemno dejavnemu Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, ki je poleg svojih osnovnih raziskovalnih programov s področja gozdarstva, izvajal tudi nekatere naravovarstvene naloge (skupina z Ivanom Žonta je npr. pripravila velik del strokovnih gradiv za leta 1981 razširjeni Triglavski narodni park). IGLGS je vzpostavljajl vezi in opozarjal na stičišča med gozdarsko stroko ter drugimi področji strokovnega dela in javnega delovanja. Pod tedanjim vodstvom Marka Kmecla smo bili gostje številnih strokovnih srečanj z izvirno in aktualno tematiko, umetniških galerijskih razstav in drugih kulturnih dogodkov.

V okviru gozdarskega oddelka BTF je profesor Boštjan Anko še ob koncu nekdanje skupne države zasnoval in utemeljil podiplomski študij »varstvo naravne dediščine«, ki je dajal in še daje strokovno vrhunsko usposobljene strokovnjake za različna področja razširjenega varstva narave. – Tako smo že v sedanosti.

Teh nekaj na hitro nabranih primerov nam pove, kako pomembno in plodno je bilo stoletno sožitje varstva narave in gozdarske stroke, ki je bila zaradi srečnega področja in narave svojega dela njen najtrdnejši zaveznik in podpornik. To seveda ne pomeni, da sinergija ne obstaja še danes, vendar aktualnih razmer sam ne morem več spremljati in objektivno ocenjevati. Imam pa slutnjo, da je sprememba družbenega sistema ob mnogih nespornih pozitivnih učinkih povzročila tudi kakšno »kolateralno škodo« – npr. na področju gozdarstva, gozdov in posledično tudi varstva narave.

ODPRTA RAZPRAVA Z UDELEŽENCI SREČANJA

Boštjan Šterle, Zavod za gozdove

Imam nekaj predlogov. Ne vem, ali jih bo kdo zapisal.

Kot gozdar in vodja krajevne enote v Železnikih menim, da je eden od glavnih problemov prav dejstvo, da je zelo veliko lastnikov gozdov. Jih je še veliko več kot 200.000. Tukaj je treba z neko politiko, verjetno davčno doseči, da bo teh lastnikov veliko manj. Kakor koli se to kruto sliši, ampak z lastniki, ki ne vejo, kje imajo gozd, ki ne vejo, kje so meje posesti, se ne da delati. Potem pol časa, ko pridemo na teren, iščemo meje, samo pol časa pa lahko ukrepamo. V glavnem, z davčno politiko je treba doseči, da bo teh lastnikov manj in da so ostali lastniki toliko večji. Potem lahko nekaj naredimo v gozdu.

Ti lastniki pa rabijo več izobraževanja. Na mojem teritoriju so bile v zadnjem času kar tri smrtne žrtve, kar je katastrofalno in se zato se zelo slabo počutim, čeprav sem naredil vse, kar je bilo v mojih močeh. Preko naše javno službe smo imeli smo ogromno delavnic, tečajev, z motorno žago, s traktorji. Ampak to delo je izredno težko in nesreče se dogajajo. Denarja za izobraževanje lastnikov pa je zmeraj premalo.

Kamor koli pridem na javni shod v okviru službe ali sicer, predlagam, da je treba povezovati gozdarstvo in hudourništvo. Odkar sem v Železnikih, 15 let, so Železnike prizadele tri poplave: leta 1995, leta 1998 in leta 2007. Leta 1995 je bilo zelo hudo, leta 2007 pa še hujše. Gozdarji smo sposobni, po podobnem sistemu kakršen je pri vzdrževanju gozdarskih cest, urejati hudournike nižjega reda. Torej ne tiste, ki jih urejajo koncesionarji za vode, ampak manjše potoke. Imamo tudi kar nekaj primerov dobrih praks. Pri meni, recimo, nobena vlaka čez grapo ni narejena brez kašte. Vsak lastnik, ki mu to povem in narišem, zna to sam narediti. Treba je obstoječe ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo pohvaliti, ker vlaga sredstva iz naslova programa razvoja podeželja za prometnice. Mislim, da bi bil za hudourništvo pravi pristop, da bi ga vodili gozdarji, sofinancirale pa verjetno občine. Enkrat je počilo v Železnikih, drugič bo kje drugje. Dobra tretjina Slovenije je hudourniška. Če bi tja vložili nekaj denarja in delali z manjšimi pregradami, bi se naredilo zelo veliko. Je pa treba narediti sistem. Ne tako da koga prepričujem in je pol lastnikov dobre volje. Z veliko entuziazma je nekaj narejenega, ni pa to sistemsko.

Je še kar nekaj problemov. Predelava lesa doma, je bilo omenjeno. Pa paša v gozdovih. Ta je še vedno prisotna, čeprav je prepovedana. Na Jelovici malo bolj poznam. Se bom malo pohvalil. V Železnikih smo to rešili. Se pa zdaj pri nas pasejo krave z blejske strani, kjer stvari niso rešili in me moji domači lastniki zdaj kar malo postrani gledajo.

Kot je treba zmanjšati število lastnikov, je treba tudi, kar sta opozorila Kmecl in Faltner, zmanjšati cehovsko razdeljenost. Malo je morda že prepozno, ker slišim,

da se v parlamentu določene zadeve sprejemajo. V gozdu smo poleg javnosti in lastnikov prisotni gozdno gospodarstvo v državnih gozdovih, javna gospodarska služba, močna organizacija po številu Zavod za gozdove, določene naloge ima Gozdarski inštitut, potem je tukaj Sklad, pa malo še Kmetijsko gospodarska zbornica. Teh igralcev je v tem prostoru preveč. Ker so gozdna gospodarstva zelo močna, želijo drugo najmočnejšo ustanovo oslabiliti, to je pa naš Zavod za gozdove. Pripravlja se zakon, da bo narejen prenos 20 ali več delavcev iz Zavoda za gozdove in se bo Sklad kmetijskih zemljišč okreplil. Po drugi strani pa na mojem teritoriju, kjer imamo državnih gozdov sicer malo, poznam prakso koncesionarja. Čeprav je bilo prej rečeno, da so stvari tu urejene, pa niso. Poleg tega da je prišlo do tajkunizacije, ta gozdna gospodarstva v poslovanju s Skladom sama sami sebi klasirajo les. Torej sami sebi določajo rento. In če vemo, da so posekali dober milijon m³ lesa in zanj dobili dobrih 6mio Evrov, trdim, da bi jih lahko dobili še veliko več, če bi nasproti gozdnega gospodarstva stal nekdo, ki je to drevo odkazal in bi vedel, kakšne kakovosti je drevo in bi znal kakovost drevesa dobro oceniti. To smo pa ravno mi gozdarji na terenu in ne teh 30 ali 40 gozdarjev na Skladu kmetijskih zemljišč. Imam primer. Pri nas, kjer sami sebi klasirajo 3 klaso lesa, je večina iglavcev. Ampak tretje klase imamo dosti malo, prve in druge pa kar veliko, pa so v letu 2008 so posekali samo 5% prve in druge klase skupaj, ostalo je bilo slabša klasa. Iz tega sledi tako so vsaj napisali, saj so sami dali ta podatek, poročilo Skladu oz. poročilo. Sem jim rekel, zakaj ste pa sploh teh 5% napisali, saj bi lahko vse pripisali 3 klasi pa celulozi. Naj pri tem povem, da pri nas skoraj ni odpadka, skoraj ni lubadark. Ni bilo takih problemov, kot je na državnem nivoju, ko jih je tretjina ali še več.

Ker je gozdarski del Sklada kmetijskih zemljišč opravil svojo vlogo, se mi zdi, da bi bilo treba gozdarski del Sklada ukiniti in njegove naloge prenesti na Zavod za gozdove. Tako bi imeli ta finančno močna gozdna gospodarstva nasproti sedečega nekoga, ki bi znal reči, poglej, tole pa ni tretja klasa, tole je pa prva, tole je pa druga klasa in bi kakšen Euro več kapnil oz. bi bilo iz proračuna treba manj dati za javno gozdarsko službo. Ne verjamem sicer, da se bo kdaj zgodilo, je pa v kontekstu tega, da gremo čim bližje temu, kar je nekoč že bilo. Ene firme nikdar ne bo več, na žalost, takrat je SLS svoje dosegla. Če bi bili pa dve, bi bilo pa stanje precej boljše. Zdajle je pa stanje slabo. Če pa bo sprejet ta Zakon o skladu, bo pa še slabše.

Še to. Zakon o varstvu narave je bil sprejet. V njem piše, da bomo gozdarji na terenu tudi naravovarstveni nadzorniki. Kljub prizadevanjem naše službe do tega ni prišlo, ker na Ministrstvu za okolje in prostor za to ni denarja. Sami po sebi torej delujemo naravovarstveno, da bi bilo pa še kaj več, za to pa s strani države ni denarja.

Tomaž Ogrin, Zveza društev za varstvo okolja:

Rad bi najprej odgovor. Ali je skozi Forum 21 možno kakšne pobude tudi realizirati? Jaz mislim, da bi morali igrati neko močnejšo vlogo. Že omizje samo je povedalo toliko izjemno dobrih stvari, da kar kličejo po aktivnosti.

Rad bi opozoril na naslednje. Zakon o denacionalizaciji je predvidel, da če je določeno območje park, da ni potrebno vračanje v naravi. Kdo je osebno odgovoren, da je poključke gozdove začel dajati cerkvi? Ker jih ne bi bilo treba, ker je to Triglavski narodni park. Mislim, da je še nekaj tega odprtega in je treba nemudoma ukrepati, da se ne da nazaj v naravi. Pa mogoče izvesti tudi kakšno revizijo. Ker to ni bilo potrebno. Jaz sem se dosti daleč spravil v to. Med drugim tudi do državnega pravobranilca, za katerega mislim, da je osebno kriv, ker določenih postopkov ni

naredil, ko bi bilo treba, pa sem mu dal vse zemljevide. Minister But je kriv, da je podpisal kar po vrsti vse parcele, ki so tam v TNP. Med drugim tudi Komarčo - ne vem, kaj bi ta služila za "vračanje", pa vse okrog slapa Savice. Skratka, vse te stvari je nekdo kar spregledal. Tukaj so osebne odgovornosti! Državljeni smo razočarani in tudi prizadeti s tem. Tista zgodba o Skladu - je bila narejena tudi diploma o zgodovini Sklada - ki ni bil nikdar cerkveni sklad. Verski sicer imenoval, ampak bil je državni, kot sem prebral v diplomu. Korošec je takrat protipravno prepisal ene stvari. Protipravno. In to bi morali upoštevati. To je bilo narejeno vse pred vojno. Tukaj je še osebna odgovornost sedanjega župana Bohinja, ki se ni pritožil, ko bi se moral kot občina Bohinj. Ko sem to v nekem širšem krogu odkrito omenil, je rekel, ja so bili hudi pritiski. Kaj vse počnejo posamezniki, stvari ki so pomembne za celo državo.

Danes je stanje tam tako, da po Pokljuki razgrajajo stroji in uničujejo vso podrast. Včasih so les sekali pozimi, ko je bilo zmrznjeno. Zdaj stroji operirajo po čudovitih tleh, ki so nastajala desetletja. Mi pa kar gledamo. Zavod za gozdove pa kar gleda. Zavod je ena čudovita institucija, ampak ne vem, kdo nanj tako pritiska, da počne stvari, ki so prav kontra tistemu, kar bi moral delati, braniti gozdove. V takšnih primerih se vidi, da je tukaj zadaj nekaj hujšega, višjega, da so tu kadrovske stvari: če ne boš tako naredil, boš izgubil službo. Ta kapitalizem je prinesel sistem strahu. Vsak se že boji za svoj položaj, vse bazira na strahu. Dvesto let se je razvijal. Danes drži delavce v strahu, drži politika vse v strahu. Kar navadili smo se tako živeti Včasih smo imeli samoupravne interesne skupnosti. Danes govorimo o samoupravi kot občini. Nimamo pa skupnosti, ko smo državljani lahko upravljali z denarjem. Zdaj pa vse pod mizo. Torej smo nazadovali v tem smislu.

Pri gozdovih, pri tem premoženju države, bi lahko mi stopili notri v telesih, ki bi jih morali ohraniti, vzpostaviti ali ojačati. Predvsem pa bi moralo gozdarstvo dati ven iz kmetijstva, se povsem strinjam. Saj ste videli te afere v Skladu! Saj so kar odstopali, eden za drugim. Kmetijstvo je čisto iztirilo. Subvencije so vse uničile in ga ni, ki bi to spravil v red. Če bo šel gozd ven, hvala bogu.

Aleksander Markovčič:

Bom kratek. Zaključujem iz tega, kar je na zaključku povedal dr. Marko Kmecl o tem, kaj je potrebno. Nisem ne kmetovalec ne lastnik gozda, sem meščan po bivanju, ampak moj dom je Notranjska, Bloška, Cerknisko. Gozdove loške doline poznam res v drobnost, verjetno noben domačin ne toliko. Smatram, kot je bilo rečeno, da je dejansko potrebno, da se vzpostavi nek ustrezeni družbeni institut. Res smo v kapitalizmu in v kapitalizmu razpravljati o lastnini je najbolj nezaželena zadeva. Vse kar gospod prej rekel in za kar se ve, da je narobe, je logično, taki smo in to bo samo še hujše. Pa vendar smatram, kot je g. Černač prav povedal, gozd ima dve funkciji. Lastništvo nad gozdom ni isto kot lastništvo nad petelinom. In ker je tako, je treba obnoviti ustrezno službo. Mi smo imeli visoko strokovno gozdarsko službo, ki smo tudi v svet prodajali vzorec, kako naj bo ta služba organizirana, Nemcem, torej na severu, pa Avstrijcem, pa ne vem komu vse smo to prikazovali. S tem da so oni poznali poseke, pri nas pa tega ni bilo oz. je bilo kratko, tam v 60-ih okrog Postojne, leto ali dve, potem pa so nehali, ker se je pokazalo, posebej na Krasu, da posek delati ne gre.

Moj predlog je, da gozdarji dejansko vzpostavite oz. obnovite sistem, kakršnega smo imeli že v Jugoslaviji, ki je bil zelo kvaliteten. Tudi v Jugoslavije je Slovenija izstopala, so se drugi zgledovali po Sloveniji. Iz tega izhodišča bi bilo potrebno v Sloveniji vzpostaviti institucijo, ki bi odgovarjala tudi za tisto, kar je pripovedoval gospod iz izkušenj na Gorenjskem.

Eno je operativno, ampak glava mora biti pa samo ena. Slovenija je majhna, tolikšne ali večje so farme v Teksasu v Ameriki. Če nekdo lahko zagotovi varstvo živali na 30.000 km² farme, lahko tudi mi na 20.000 km² pri dveh milijonih ljudi. Nobena težava ne more biti na tej površini in tej geografiji uveljaviti eno politiko. Za politiko je to dostikrat tudi izgovor. Res smo ljudje, kakršni smo, eden ima nekaj več povezav drugi manj. Bistvo je, da je tisti, ki to organizira, trmast. Tudi sam imam take izkušnje. V svetu je ekološki vidik vedno bolj v vzponu in to se da vnovčiti, to je treba izkoristiti, zato vas pozivam, gozdarje. V tej disperziji, ko je ne vem koliko služb za en gozd, štiri, pet, naprej ne bo šlo.

Udeleženec:

Sem eden od lastnikov gozdov, imam samo 1,5 ha gozda. Ker je bil g. Černač slikovit, naj bom slikovit še jaz. Sem bral, da so bili velikonočni otoki včasih poraščeni z gozdovi. Zaradi spopadov med poglavarji in preprirov so gozd posekali, spremenila sta se favna in flora in posledica je bil kanibalizem. Pri nas še ni kanibalizma v pravem smislu, je pa politični kanibalizem, pa strokovni kanibalizem. Tudi zato ker še nismo posekali zadnjega drevesa.

Jože Faltner je rekel, da smo dosegli na določenih področjih uspehe. Vas moram opozoriti, da so nekateri dosegli vse. Cilj je bil demontaža prejšnjega sistema do fundamenta. In to je bila demontaža tudi tistih strok in vej, ki so v prejšnjem sistemu delali dobro in učinkovito.

Doma sem iz Straže. V soseščini je bilo Gozdno gospodarstvo in tam je bil upravnik, ki je imel gojitveni gozd. Tja so si ta gozd prihajale ogledovat delegacije iz Jugoslavije, Evrope in iz celega sveta. Še mene je prepričal, da sem včasih tam vandral. Danes tega tam ni več. Zdaj sem lahko kvečjemu še na kakšni demonstraciji motornih žag, pa tistih grdosev po poključkih gozdovi, nič več pa na demonstracijah gojitve in varovanja gozda. Na nobeni demonstraciji varovanja gozda.

Zato bi pozdravil tole zborovanje. Rekel bi naslednje. Za nekatere spremembe, ki so se zgodile, avtorjem nihče ni dal pooblastila. Ko sem se sam izrekel za samostojno Slovenijo, se nisem izrekel za nekatere kasnejše privatizacijske in denacionalizacijske zgodbe. Vem, da je sistem tak, da Forum 21 ne more spreminjati zadev, ker je društvo. Lahko pa se naredi veliko z nekim javnim vplivom in strokovnim pritiskom.

Zato bi gozdarje pozval, da ostanete stroka in se organizirate v tem smislu, da boste javno, jasno glasno in ostro opozarjali na nesmisle, ki nastajajo na tem področju, zato da ne bi prišlo do pravega kanibalizma.

Marko Kmecl: Hvala. Bi pa gospodu povedal, da tisti gozdar iz Straže sedi za njim in se lahko pozdravita.

Još Jakša, direktor Zavoda za gozdove Slovenije:

Žal sem zamudil, ker smo bili v parlamentu na razpravi Odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Kar se tiče Pokljuke, bi rad povedal par dejstev. Pa začnimo s prebiranjem literature iz leta 1960 in s strahovi, ki so se pojavljali ob uvajanju traktorskega spravila. Seveda, nova tehnologija, neznanost, poškodbe. Enako se je zgodilo zdaj pri strojni sečnji.

Toda zavedati se moramo, da je ujm vsako leto več. Leta 2006 je bilo na Jelovici v 15 minutah 95.000 m³ lesa na tleh. Sanirano je bilo v enem letu. Julija 2008, Černivec, skoraj 400.000 m³ na tleh. Pokljuka, december 2007 čez 100.000, december 2008 60.000, september istega leta 25.000 vetrolomov. Pri tem je treba

vedeti, da ima m³ sveže smrekovine med 850 do 900 kg in če želimo sanirati, je to treba spraviti iz gozda. V Černivcu, kjer je šlo nekaj 100.000m³ lesa, ni bilo mrtvega, komaj kakšen poškodovan. Drugače imamo v slovenskih gozdovih nekaj deset tisoč mrtvega v zasebnem sektorju. Strojna sečnja je prinesla tudi humanizacijo tega. Tam kjer je poškodovano, lahko stroj prime panj, če je prevrnjen s koreninami, in ga vrne na svoje mesto. V pokljuških gozdovih, ki sem jih sam samo od avgusta obiskal in pregledoval osemkrat, ker sem tam nekoč tudi delal, se je razvil podlubnik. V kolikor ne bi uspešno in pravočasno odpeljati ta les iz gozda, bi imeli drugo leto nekaj 10.000 m³ lubadark. Seveda pa pri tem nastajajo poškodbe. Nedopustno je, da so poškodbe tal izven starih poti in vlak globlje od nekje 20 cm. Toda tudi timberjack, tudi traktorji so tam, kjer so bile vlake izpeljane v doline, polnih zemlje, puščali za sabo globoke kolesnice. Gozdarstvo v sami proizvodnji ni romantika. To je kruto in trdo delo. Tudi hiše ne ocenjujemo, ko se jo gradi, ampak ko se jo prevzame. Tako je tudi s čiščo.

Zavedamo se, da pri tem delu nastajajo tudi poškodbe. Pogovarjali smo se tudi s Triglavskim narodnim parkom in ta je sprejel to dejstvo, ker z eno škodo preprečujemo še večjo škodo. Za vse, ki bi želeli kaj več vedeti, jutri imamo poslance na Pokljuki, nič ne bomo skrivali, kdor želi, lahko pove oddelek, kraj in si gre pogledat. Strokovno mu bomo razložili potek sanacije in tudi saniranje poškodb. Hvala.

Panacij Šteferl:

Nimam nobene zveze z gozdovi, razen da rad hodim v gozd. Ampak rad bi nekaj povedal. Poglejte!

Občine so dobile in dobivajo od Sklada precejšnje gozdne površine in to predvsem ravninske gozdove v bližini krajev, mest, ipd. ali tudi kupujejo te gozdove. In kaj se dogaja s temi gozdovi, zakaj jih kupujejo, zakaj jih hočejo nazaj? Ker hočejo gozdove posekati in tam urediti stanovanjsko gradnjo ali industrijske cone ipd. Pravijo, da je to edini kraj, kjer je možen razvoj.

Poslušajte! Ali imamo kakšne vzvode, da lahko to preprečimo?

Janez Korošec:

Sem iz Pokljuke. Imam tudi gozdove. Eno reč bi predlagal. Pri nas je tudi dvojnost.

Jaz sem istočasno tudi predsednik agrarne skupnosti Češnjice- Jereka - Podjelje – Koprivnik. Mi imamo svoje planine od Črne prsti pa vse do Debele peči nad Pokljuko. Kar veliko planin je in bi morali dobiti nazaj tam več kot 1000 ha svojih planin. Pa jih ne dobimo.

Cerkvi se pa daje. Zaenkrat ji je bilo de facto ali de iure dano samo neko območje gori nad Gorjam, medtem ko tiste prelepe gozdove, kjer so smreke kot sveče in jih človek samo občuduje, pa zaenkrat še niso bile dane, so pa v denacionalizacijskem postopku. In cerkev ima vedno privilegij. Njih vprašajo, če je na njihovem prostoru treba kaj narediti. Za biatlonski prostor je bila tam narejena zamenjava. Za zemljo v Šentvidu zraven šole, zemljo na Pokljuki. Tako da je vojska to zamenjala. Dala je okrog 40 ha športnemu rekreacijskemu centru Pokljuka. Kadar gre pa za agrarno zemljo, nas pa nič ne vprašajo. Enostavno rečejo, tam se bo gradilo. Mi smo se pritoževali v zvezi z denacionalizacijskim postopkom. Smo vložili pritožbe. Takrat se je tudi malo ustavilo. To je bilo še v času predsednika Ropa. Po zamenjavi vlade, takrat se je pa zadeva sprožila kot plaz, tako kot tudi z Blejskim otokom in je šlo, veste kako. Medtem pa agrarne skupnosti, vsaj naša, še zdaj nismo

dobili tega nazaj. Dobili smo neke planine, ki so nižje od parka, na tiste v parku pa pravobranilec še vedno postavlja svoj pečat. Pravi, da je to v parku in da se tam ne more dobiti nič nazaj.

Čeprav smo mi prizadeti, bi rekel, da bi bilo vseeno prav, da se v parku res nobenemu ne daje nazaj. Mogoče tudi nam ne. Jutri sem zato lahko ob predsedništvo, pa nič zato.

Ampak naj se nam pa vseeno dovoli, da te planine, ki jih že zdaj urejamo kot dobri gospodarji, tako tudi urejamo. Mi nimamo več stanov, kakršni so bili pred sto ali dvesto leti. Tudi sam imam stan. Ta stan je treba obnavljati. Tam ne more biti več ognjišče, tam ne more biti več pankober, če veste kaj to je, ali pa poden iz steptane ilovice. Saj človek je šel z razvojem malo naprej, ne more spati na slami. Da bi te stvari dovolili. Moram reči, da zdaj dovolijo, tako da lepo urejemo dostavne poti, ne z avtomobilom, če je le možno tudi za kakšno drugo vleko. Lahko sekamo les in redčimo gozd in tako obnavljamo pašne površine. Moja agrarna skupnost ima celo ta problem - mogoče se vam bo to zdelo čudno - kljub upadanju živine in kljub mlečni katastrofi, ki je bila v Bohinju z nekim Celjanom, je stalež živine zdaj tako velik, da nam zmanjkuje hektarjev, ki so predvideni od države, da mora biti na 1 ha zemlje 1,5 velike goveje živali. Mislim, da bi nam morali tudi to drugo dovoliti. Da bi nam dovolili, da obnavljamo tudi stanove, pa da obnavljamo tudi sirarne. Ker sirarna, če je gor sir, po HP sistemu danes ne more biti več tako, da je vse iz lesa pa z lesenimi škafi. Zdaj mora biti vse rostoffrei pločevina. Da bo nam vse to dovolili, tako da bi mi kot dejanski gospodarji s planino in stanovi naprej upravljali. Potem je lastnina po mojem drugotno vprašanje.

Na koncu bi še rekel, da sam nisem nobenega gozda ne kupil in nobenega prodal. Vse sem nasledil. Med nami in privatnimi lastniki je nekaj razlike. Med čistimi kmeti, ki imajo že stoletja svoje gozdove, in tistimi, ki so jih gozdove dobili nazaj in so trgovci, dohtarji ali kar koli že. Njihov svet je samo to, koliko bodo za ta gozd dobili. Pri meni, pa mojih starših ni bilo nikoli tako. Težko je šla brina, tako rečemo smreki, iz gozda. Ker je bila to kmetova dota, njegova hranilnica in posojilnica. Teli novi bosonogi lastniki pa skrbijo samo zato, kako čim prej posekati in potem čim boljše prodati.

Dr. Kmecl:

Hvala lepa za to slikovito pripoved. V tej denacionalizacijski zgodbi je toliko packarij in je prav, da je nekdo to tako slikovito opisal. Ampak bojim se, da bomo morali počakati kakšnega novega Prežihovega Voranca ali Miška Kranjca, da bo vse to opisal v kakšni svoji knjigi, ki jih bojo brali naši zanamci.

Marjan Kotar

Ko poslušam tole, včasih bi rekel kar jeremiado o gozdarstvu, bi rekel, da smo to tudi mi gozdarji malo zakrivili. Ne v celoti, malo pa. Leta 1991 na Združenju, če se spomnite - tu sta še poslednja Mohikanca, dr. Dolinšek, Černač - pa jaz, smo takrat do onemoglosti zagovarjali javno podjetje. Pa smo bili preglasovani. Veste kako je bilo. Novo porajajoči politiki so hoteli biti inovativni do kraja in so speljali organizacijo, ki pa ne štima najbolj. Res, slovensko gozdarstvo nikoli ne bo takšno, kot je avstrijsko ali kot je tam, kjer so veliki posestniki.

V Sloveniji je 340.000 posesti. Poleg tega so še solastniki. Tako da cenijo, da je 400.000 posestnikov ali še več, ne ve se natančno. Od tega jih je 270.000, ki imajo manj kot 3 hektarje. Kako uvesti dobro gospodarjenje na tako majhnih posestvih, je problem. Da se ga reševati zelo počasi in s pravimi prijemi. S pregovarjanjem ne, pač

pa z ustrezno davčno politiko. Kdor ne obdeluje, pa plačuje davke, bo kmalu ugotovil, da se mu splača tisto krpo gozda prodati.

Glede težav, prej smo slišali o spregi Zavod, pa proizvodnja podjetja, pa Sklad, smo sami krivi, veliko pa tudi sistem. Ne pozabiti, ta sistem je žal uzakonil pohlep. Žal, ampak pohlep je uzakonjen. Razumljivo, kjer koli se da, poskušajo zaslužiti.

Pred dvema urama sem predlagal, naj leta 2016, ko bo potekla koncesija za koncesijska podjetja, po zgledu Avstrijcev vendarle ustanovimo bodisi delniško družbo, ki je v 100% v lasti države, bodisi da ta večja proizvodna podjetja z deležem tudi potegnemo notri. S koncesijami ne bo šlo več naprej. Že za tisto majhno površino gozdov, za katero se še daje letna koncesija. Država je namreč nekaj gozdov dokupila, veliko več pa jih je dala nazaj. Za tisto površino so letne koncesije. Ampak tamle zunaj pred parlamentom zdaj protestira neki koncesionar. Slovenci smo nagnjeni k tožbam, prepirljivosti. In verjemite, leta 2016, če se bodo dajale koncesije letno, bodo imela delo samo sodišča, služili bodo pa bogati. In še nekaj je. Tale naša proizvodna podjetja - slišali smo tudi slabe strani o njih, le zaposlujejo nekaj delavcev. Po letu 2016 se bodo prijavi tuji in gotovo bo neko avstrijsko podjetje ponudilo veliko boljše pogoje kot slovensko. Oni ima za seboj razvito lesno industrijo, mi pa vse slabšo. Torej ne samo da bo takrat šel les ven kot hlodovina, ampak bomo imeli še tujo mehanizacijo in tuje delavce. Mi bomo imeli naše pa na zavodih za brezposlene.

Apeliram oz. predlagam torej, da Forum 21 - do leta 2016 se tako ne da veliko narediti, ampak da vsaj po letu 2016 nekako zavarujemo naše gozdove.

Če bo ustanovljena delniška družba, se bo trudila, da bo povečevala delež državnih gozdov. Nekdaj smo mi imeli kar lepo površino državnih gozdov, zdaj jih imamo od 22 do 25 % . Ne ve se natančno koliko, ker so gozdovi še zmeraj predmet vračila. Če hočemo na stanje, da bi zopet imeli 40% državnih gozdov, bomo za to potrebovali sto let, če bomo kupovali s takim tempom, kot smo kupovali v zadnjih štirih, petih letih. Izračunajte, 900, 800 ha letno. Sto let bomo rabili. Slovenija ima praktično v Evropi najmanjši delež javnih, državnih gozdov. Samo par držav je, ki jih ima manj. Res pa so različne ureditve. Švica ima, recimo, državnih gozdov malo, ima pa veliko mestnih, občinskih, ki pa imajo praktično status javnih gozdov.

Še to. Pred dvema urama sem posredoval podatek glede proizvodne in neproizvodne funkcije gozda. Lastnik gozda še zmeraj misli tako: les je tisto, kar mi daje gozd. Res, lastniku gozda daje les, ker on ima pravico samo do poseka. Za nas pa so pomembne neproizvodne funkcije gozda.

Poglejte. Zdaj v Sloveniji vodo kupujemo že v plastenkah. Nekaj je stvar dejanske potrebe, veliko pa mode. Ponekod v svetu je res to stvar potrebe in tam rabijo vodo v plastenkah. Pri nas pa je še veliko vodovodov z zelo kvalitetno vodo, enako kvaliteto kot v plastenkah. Vzemimo, da naše gozdove pustimo propadu, onesnaženju, potem bomo pa res morali vodo v plastenkah kupovati za potrebe kuhe in pitja. Liter stane 0,20 Evra. Na dan človek potrebuje pet litrov takšne vode, za kuho, ne za umivanje. Torej en Euro na dan. V letu dni za dva milijona ljudi po liter dnevno znese to 770 mio Evrov. Toliko bi dali samo za vodo, če bomo gozdove pustili propadanju in voda ne bo več pitna. Ker dobra pitna voda je samo v vodozbirnih območjih, ki jih prikrivajo gozdovi. Za les pa dobimo, če bomo sekali nekako 6 mio m³ letno - zdaj sekamo med 4 in 4,5 mio m³ bruto oz. pod 4 mio neto, cena pri velikem proizvodnem podjetju pa je 38 Evrov/m³, res je bil les letos po ujmah poškodovan, ampak če bo cena 50 Evrov/m³, bo veliko - torej skupaj pet

milijonov m³ po 50 Evrov, je pa 250 mio Evrov. Torej trikrat več bomo morali dati za vodo, ki jo danes dobivamo iz gozdov, če bomo gozdove prepustili propadanju. In gozdove mi trajno uničujemo, verjemite. Ko grem na sprehod v gozd, je poln plastenk in pločevink. Plastenka, ko razpada, veste razpade, in to gre v podtalnico. Ne vem zakaj, ko se imamo za take naravovarstvenike, ne sprejmemo takšnega zakona, kot ga imajo Hrvati in Nemci. Lepo za vsako vrnjeno pločevinko 0.20 centov. Edino na ta način, s kavcijo za pločevinko in plastenko, bomo ohranili gozdove čiste. Saj ena plastenka ne pomeni veliko, ampak dva milijona plastenk letno je pa veliko, pa če bi vsak samo eno odvrigel v gozd, ampak jih več. Vsak dan zbiram plastenke in jih nosim na odpad.

Naj Forum 21 začne akcijo za sprejetje takšnega zakona. To bo zaščita gozdov, narave in okolja. Pri majhnih stvareh se začne. Res je v gozdu zdaj vse manj avtomobilov, tistih odvrženih, pa odvrženih pralnih strojev, zato pa toliko več plastenk in pločevink.

Tomaž Jančar

Zaposlen sem na Društvu za opazovanje in proučevanje ptic. Torej sem profesionalni varstvenik.

Gozd je eden od ključnih naravovarstvenih habitatov v Sloveniji. Jaz sem imel priložnost, da sem bil lahko študent programa, ki ga je omenil g. Peterlin, varstvo naravne dediščine na gozdarski fakulteti. To je bil zelo kvaliteten študij in v okviru tega študija sem en predmet poslušal tudi v tujini, kjer sem imel veliko sošolcev iz različnih koncev Evrope. Zanimivo se mi je zdelo, ko sem jih spraševal, kje so zaposleni. To so bili moji naravovarstveni kolegi. Večina jih je bila zaposlenih v občinah ali mestih. Upravljali so občinske gozdove, ki jih imajo po Evropi številne lokalne skupnosti v lasti in so v veliki meri namenjeni občanom, da v njih doživljajo naravo.

V Sloveniji je prisoten trend, da gozd služi vse bolj le še proizvodnji lesa. In ta trend ni dober. Gozd ima veliko preveč različnih kvalitet, da bi ga lahko prepustili samo proizvodnji lesa. Ne nazadnje je treba omeniti podatek, da v anketah tuji turisti v Sloveniji vedno znova odgovarjajo, da jih v Sloveniji najbolj pritegne prav lepota slovenske narave. Ta lepota slovenske narave in krajine pa je večinoma gozd. Zaključil bom z ozko naravovarstveno temo, z varstvom ptic. Gozd je življenjski prostor za mnoge vrste ptic in gozdarstvo, kot je bilo do zdaj, je večini vrst omogočalo dobro preživetje, tako da imamo zdrave populacije vrst. Ne vseh, ker nekatere vrste zahtevajo stare gozdove, climax, zrele gozdove. Nekatere vrste so prizadete. Takih gozdov imamo namreč malo in imamo jih čedalje manj. To pa je zaskrbljujoče. Govorniki pred menoj so omenili sistem gozdnih rezervatov, kar je bil doprinos gozdarstva varstvu narave. Gozdni rezervati pa se sesipajo. Leta 2005 je vlada sprejela uredbo, mislim, da se imenuje akt, s katero je več kot 2000 gozdnih rezervatov ukinila. To pa so tisti življenjski prostori, ki omogočajo preživetje zadnjim parom tistih vrst ptic, ki rabijo klimaksne gozdove. To je ena stvar, na katero je treba opozoriti in jo tudi popraviti.

Naj zaključim. V Sloveniji najdemo belohrbtnega detla, eno od vrst, ki rabi stare gozdove. Štejemo jih samo še v desetinah parov. To je zelo redka vrsta, zelo ogrožena. Najdemo jih samo v gozdnih rezervatih, ki jih je zdaj vse manj. In najdemo jih v zapuščenih, razdrobljenih gozdovih lastnikov, ki gozdove imajo, pa niti ne vejo kje. Zato se tukaj ne bi pridružil prvemu govorniku, ki je rekel, da je zasebnih lastnikov preveč. Hvala bogu da so nekateri lastniki taki, da ne vedo, kje njihovi gozdovi so. To namreč nekaterim vrstam omogoča njihovo preživetje.

Udeleženec:

Mi smo danes že večkrat slišali, da je gozdarstvo v preteklosti kvalitetno in dobro skrbelo za slovenske gozdove, za kar smo dostikrat dobili tudi širša mednarodna priznanja, in da se potem leta 1990 oziroma 1991 do 1993 ni dalo ohraniti organizacije, ki bi bila prijazna do našega gozda. To je zdaj že stvar preteklosti. Vendar bi rad povedal, da so v državnih gozdovih Gozdna gospodarstva v večini primerov zelo dobro skrbela za naš državni slovenski gozd in s svojimi kadri, ki so nesebično delali, tudi ohranila predvsem ta državni gozd, privatnega pa toliko, kolikor je tedaj tudi zakonodaja dopuščala.

Rad bi podprl sklepe, ki jih je v uvodu nanizal dr. Kmecl. Predvsem pa tudi idejo Marjana Kotarja. Zdaj nam grozi, poleg tega kar se je slabega zgodilo leta 1991-1993 z organizacijo gozdarstva, tudi nevarnost z ukinitvijo koncesije, kjer bodo posamezni krokarji razgrabili delo v državnih gozdovih, kovali dobičke v razdrobljeni obliki in prispevali k nadaljnjemu slabšanju predvsem državnih gozdov. Zato zelo podpiram idejo prijatelja Kotarja, da pred tem, preden se koncesije ukine, pridemo do organizacije, ki bo zagotavljala kvaliteten razvoj in obstoj državnih gozdov. Danes lahko po časopisih berete, tudi parlament in poslanci zaradi različnih lobijev pripovedujejo, kako malo dobička, denarja Gozdna gospodarstva dajejo državi in pri tem tudi gozdarji sami skrbimo, da se te ideje napihujejo. Ob ukinitvi koncesije z namenom, da se poveča dobiček, ki gre državi in ne vem komu vse še, se bodo koncesije razgrabile na škodo državnih gozdov. Zato močno podpiram, kar sta rekla guvernika pred mano, da se pravočasno vzpostavi organizacijo, ki bo skrbela za državni gozd.

Dr. Kmecl:

A propos te ideje. Vidim, da je v diskusiji veliko tistih, ki pledirajo, da je čim več gozdov državnih oz. javnih. Izkušnja v Švici je bila podobna. Oni so tudi imeli ogromno zasebnih gozdov, pa so sčasoma z razvojem prišli do rešitve, da imajo zdaj toliko zasebnih gozdov, kot imamo mi državnih. Zdaj je v Švici 20 % zasebnih gozdov. Ko sem imel na obisku prijatelja iz Švice, ki je bil kantonski gozdar, še prej v socializmu, je rekel, pa za boga, kako morete imeti vi toliko zasebnih gozdov, mi smo že davno prišli do tega, da je treba na nek način gozdove spraviti v obravnavanje javnosti, da ima javnost neke kompetence. Ker so nelesne, neproizvodne funkcije veliko več vredne kot tisto, kar posekaš na panju. Švicarji so to ugotovili že pred toliko leti. Kar posekaš, tisto pusti lastniku, vse ostalo pa je treba spraviti v roke javnosti.

Ogrin:

Opozoril bi na to, o čemer je prej govoril gospod. Ko je gozd občinski, državni ali pa mestni, takrat nastane nevarnost poseka. Poglejte Miklavž, poznate. Skratka župani začnejo potem zelo hitro računati čisto drugače. Gozd je na žalost najcenejša površina in se zelo hitro spremeni v stavbno zemljišče ali v industrijsko zono. To potem še ni nujno javnost, ker se je država oddaljila od državljanov. To je problem. In potem pridejo notri nadnacionalke in drugi, državljan je pa odrinjen od oblasti, ki jo ima po ustavi. Tukaj bi bil potreben drugačen premislek. V Nemčiji in drugod se pojavlja praksa, da neka organizacija, seveda mora zato imeti za to denar, odkupi gozd in razprši lastništvo na tisoč oseb in je potem nemogoče, da bi kdorkoli, recimo investitor prišel notri, ker če bo samo ena oseba proti, ne bo mogel...Potrebno je, da

se na nek način to pravno zavaruje. Bistveno je zavarovanje, ne to da daš občini, državi.

Recimo v Ljubljani se spet pojavljajo ideje, da bi županstvo odkupilo mestne gozdove. Jaz pravim, da je to nevarno. Nevarno zato, ker imamo župana, ki hoče povsod graditi beton. Koseški bajer je že uničil. Skratka, nastane nova nevarnost, kjer državljanji nimajo vpliva. Četrtni skupnosti nimajo nobenega vpliva. Kam smo speljali to samoupravo! Včasih smo v krajevnih skupnostih lahko odločali o nečem. Danes lahko četrtni skupnosti dajejo samo mnenje. Mi smo v samoupravi šli dobesedno nazaj.

0:12:12

Dr. Marko Kmecl : Če ni novih razpravljavcev, se še enkrat zahvaljujem vsem, ki ste žrtvovali svoj zasebni prosti čas za to razpravo. In če bo Forum 21 kdaj še voljan o teh temah organizirati razpravo, vas ponovno vabimo na v imenu predsednika. Hvala.

1:12:45

Milan Kučan:

Tako enostavno, g. Kmecl, pa ne bo šlo. Zdaj sem pred nehvaležno nalogo. Ne vem pravzaprav, kako končati to razpravo.

Najprej moram reči, da sem pred nehvaležno nalogo tudi zato, ker sem tudi jaz lastnik gozda. Podedoval sem nekje 20 ha na madžarski meji, ne vem točno kje. Jaz ne bi rad bil lastnik. In sem se že trudil, pa ni tako enostavno biti nelastnik, vrniti ali prenesti gozd na koga. Občina ni zainteresirana, s Skladom so težave. Govorim o tem zato, ker je v povečevanju fonda javnih gozdov tudi vrsta zaprek tudi v formalnih postopkih in v zakonodaji.

Tu je bilo rečeno, da smo v kapitalizmu in g. Markovčič je rekel, da bo kapitalizem tudi ostal. Ni pa nujno, da bo v odnosu do lastnine ostal tak, kot je naš podivjani kapitalizem. Torej tisti, ki je v svetu začel z Reaganom in ki je slep za vse, razen za gospodarsko rast in za bogastvo posameznikov za vsako ceno, ne upošteva pa okoljske, socialne, moralne in druge cene. Za to krizo, v kateri smo, rešitve ni, če se ne bo razumelo, da je to tudi in predvsem etična kriza, kriza vrednot. Pa me nič ne ohrabrujejo podatki, da so nekatera gospodarstva že iz recesije. Počakajmo, bomo videli, kdo ima prav. Hočem povedati, da je razviti kapitalizem, ne ta podivjani, vendarle prišel do spoznanja, da je potrebno iskati ravnovesje med zasebnim in javnim interesom.

Danes smo tu razpravljali javnem interesu v gospodarjenju z gozdovi. G. Jošt je bil na razpravi v parlamentu, tu vidim župana Tržiča in poslanca v državnem zboru, ki je ravno tako bil na razpravi v parlamentu. Verjamem, da je bila razprava v parlamentu drugačna od naše. Bil bi zelo vesel, če ne bi bila. Tam so interesi in je to tudi normalno. Naš interes je bil predvsem, kako zagotoviti čim več javnega vpliva in interesa, ko gre za tako pomemben in kompleksen del naše prihodnosti, kot so gozdovi.

Tu smo zdaj pred vprašanjem, kaj storiti, kaj lahko Forum 21 stori. V uvodu je g. Marko Kmecl omenil ruski gozd in ruskega pisatelja Leonida Leonova. Vi ste danes spisali krasen roman »Slovenski gozd«.

Bil bi vesel, zato sem rekel, da ne bo enostavno, če bi bili pripravljani pod vašim vodstvom formulirati tiste štiri sklepe in še nekaj jih je bilo povedanih tu. Tudi sklep kot je analiza zakona.

Zakon, ki še zdaj velja in kroji usodo slovenskemu gozdu, je bil sprejet tam leta 1993. Tu sva oba z dr. Matjažem Kmeclom. Takrat, ko se je zakon pripravljal, sva bila v

državnem predsedstvu. Eden od naših kolegov je takrat na opozorila, da je gozd predvsem javno dobro in da javno dobro ščiti predvsem stroka, da je to njena naloga, je takrat odgovoril: »Kaj mi nuca gozdar, jaz v oštariji plačam gozdarju dva špricerja, pa mi odkaže tisto, kar jaz hočem.« In tu mislim, da je vzrok katastrofe, ki se jo zdaj opaža na različne načine in o kateri je bil tu govor. Tako kot je bilo rečeno takrat, ko je bil sprejet zakon o privatizaciji, da je to nek eksperiment, da je to treba urediti in da bo potem potrebna analiza, da bi videli, kakšni so učinki zakona in ustrezno korigirati zakon. Ta zakon o privatizaciji je ostal brez analize njegovih učinkov. Zato mislim, da bi moral biti eden od naših sklepov tudi, da se celotna ta zakonodaja vendarle analizira, skoraj dvajset let je od takrat, in da se vidi njene pozitivne in negativne učinke. Zdaj sta, če prav vem, v parlamentu dva zakona, zakon o skladu kmetijskih in gozdarskih zemljišč in zakon o kmetijskih zemljiščih. Vrsta teh stvari bo najbrž na novo urejanih, ali v pravo smer ali ne, je veliko vprašanje. Torej jaz bi se vam zahvalil s to prošnjo. Torej, bomo še večkrat nadaljevali razprave o gozdovih, ampak najprej bi vas prosil, če se potrudite to spraviti v nek red, da bi predloge poslali poslancem, ministrstvu, vladi in še komu, ki se s tem ukvarja. Vam vsem pa se zahvaljujem. Člane in nečlane Foruma 21 hkrati obveščam, da bomo v novembru nadaljevali razpravo o mladini, poenostavljeno to tako imenujem, in da imamo 23. novembra v gosteh Michela Rocarda, nekdanjega predstavnika francoske vlade, ki ima zdaj tudi zelo visoke in pomembne funkcije v Franciji, vodi recimo komisijo za reformo davčnega sistema. Je tudi predsednik Mednarodnega etičnega kolegija. Predaval bo in razpravljaj z nami o svojih pogledih na potrebo po svetovnem upravljanju v luči večdimenzionalne globalne krize. Vljudno torej vabljeni na novembrska srečanja Foruma 21.

Forum 21 je neprofitna ustanova civilne družbe, ki želi s skupnimi premišljanji o trajnejših družbenih procesih doma, v Evropski uniji in v globaliziranem svetu prispevati k osnovam za kompetentno izbiro dolgoročnih razvojnih usmeritev na Slovenskem in v mednarodnem prostoru. Pri svojem delu se opira na svobodomiselnost duhovno in kulturno tradicijo, ki spoštuje raznolikost nazorov, političnih pogledov, veroizpovedi in narodnosti na slovenskih tleh.

www.forum21.si